

CSALÁDI REGÉNYTÁR

A LEÁNYMAMÁK

FIA.

***** IRTA *****

KINC S ISTVÁN

IV.

A Szent-István-Társulat kiadása

Családi Regénytár.

A katolikus művelt közönségnek egy régi vágyát teljesíti a *Szent-István-Társulat*, midőn *Családi Regénytár* cím alatt új vállalatot indít, mely a maga nemében egyedül álló hazai irodalmunkban. Regényeket és elbeszéléseket nyújt e vállalatban, a legjelesebb hazai és idegen katolikus íróktól, de csak oly műveket, melyek a kath. szépirodalom minden követelményének megfelelnek: kiváló irodalmi beccsel bírnak, de egyszerűen tiszta erkölcsi légkörben mozognak s valódi keresztény fölfogást tükröznek vissza. Valóban égető szükség is van arra, hogy a katolikusoknak oly szórakoztató olvasmányaik legyenek, a melyek sem hitüket, sem erkölceiket nem sértik; melyek szellemüket gyönyörködtetik, de harmóniában is vannak katolikus világnézetükkel és erkölcsi fölfogásukkal. Ezért reméljük, hogy a *Családi Regénytár* kedvező fogadtatásra talál a katolikus olvasóközönségnél, melynek pártolása csak ösztönzésül fog szolgálni a minden áldozatra kész *Szent-István-Társulathoz*, hogy ez új vállalatát minél szélesebb alapokon fejlessze.

A *Családi Regénytár* 10 íves kötetekben jelenik meg, az egyes kötetek ára csinos angolvásonkötésben csak egy korona. A *Családi Regénytár* kötetei megrendelhetők a *Szent-István-Társulat* könyvkiadóhivatalában (Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. sz.), valamint minden fővárosi és vidéki könyvkereskedésben.

A „Családi Regénytár”-ból

megjelentek:

I-ső és II-ik kötet.

Germaine eszménye. Regény. Irta *Montal Mária*. Fordította *Szentanna*. — **D'Arbout ezredes három párba.** Elbeszélés. Irta *Beugny d'Hagerne*. Fordította *dr. Rada I.*

III-ik kötet.

Utak az életben. Elbeszélések. Irta *Cyprián*.

IV-ik kötet.

Filemon ezredes. Elbeszélés. Irta *C. De Lamiraudie*. Fordította *A. Vilma* — **Hol a boldogság?** Elbeszélés. Irta *Minna Canth*. Finnből fordította *Bán A.*

V-ik és VI-ik kötet.

Eszter. Eredeti irányregény az alkoholizmus ellen. Irta *X. . grófnő*.

VII-ik és VIII-ik kötet.

Éliane. Regény. Irta *Graven Ágostné*. Fordította *dr. Rada I.*

IX-ik kötet.

Rajzok a kuruczvilágból. Irta *Kincs István*.

X-ik, XI-ik és XII-ik kötet.

A vértanu szelleme. Történeti regény. Irta *Filó Károly*.

XIII. kötet.

Úgy a mint volt. Elbeszélések. Irta *Büttner Julia*.

XIV. kötet.

A Mária-kép. Elbeszélés. Irta *Buol M. Ford*. *Sziklay János*.

XV. kötet.

Anyaföldön. Elbeszélések. Irta *Andor József (Cyprián)*.

XVI. és XVII. kötet.

Don Luis Coloma elbeszélései. Spanyol eredeti után fordította *Jándi Bernárdin*.

XVIII. kötet.

A kékruhás asszony. Irta *Csapodi Istvánné*. — **Psyche lámpája.** Elbeszélés. Irta *Léon de Tinseau*. Ford. *A. V.*

XIX. kötet.

Hricz és az úrfi. Elbeszélés. Irta *dr. Franko Iván*. Fordította *Zsátkovics Kálmán*.

XX., XXI., XXII. és XXIII. kötet

A leánymamák fia. Víg regény. Irta *Kincs István*.

CSALÁDI REGÉNYTÁR.

A
Leánymamák Fia

Víg regény négy kötetben

Írta

KINCES ISTVÁN

IV.

Budapest

A Szent-István-Társulat kiadása

VIII., Szentkirályi-utca 28.

STEPHANEUM, A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT NYOMDÁJA,
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28/a.

I.

A párbaj előtt.

Tamás Miklós némán haladt az ügyvéd mellett; egyiknek sem volt valami nagy kedve beszélni. Az exkapitány szóval sem érintette, mi volt, hogyan volt, csak azt mondotta, mikor a kapú alatt elváltak:

— Én azt hiszem, maga az Úristen adja mar-kunkba azt a gazembert. Elküldd a másvilágra, az árgyé-lusát, azt megmondom. Különben se-baj, ott leszek, öcsém, én is. Én leszek a segéded. Most pedig jószakát, alugyál jól!

Kezet adtak egymásnak s elváltak.

«Alugyál jól!» Tamás Miklósnak az a kívánsága metsző gúnyként érintette Horváth Gyulát. Már mint ő alugyék, ő tudjon nyugodni olyan előzmények után? Hahaha! keserűen kellett neki föl-nevetnie. Hátha az egész világot odaadnák, tudna-e pihenni, le tudná-e húnyni szemét egy pillanatra?

Ébren volt és mégis álmodott. Ijesztő kísértetek

rajzották körül. Egyik pillanatban úgy érezte, mintha Irmával tánczolna, föléje hajlik, érzi balzsamos lehelletét, különös ígézet veri bilincsekbe egyszerre egész valóját. Megkérdi tőle, szereti-e őt s a szép leány görcsösen fonja két karját nyaka köré. Annyiból áll minden felelete. A kisértetek pedig kaczag-nak, iszonyú gúnykaczajba törnek ki.

Boldognak érzi magát, de az a gúnyos kaczagás mégis bántja, mégis sebzi gyöngéden érző szívét.

Majd úgy tetszik neki, hogy tánczra kéri föl, de Irma kisíklík karjai közül és Schneider Győző oldalán lebben tova. Ő üldözi őket, de hasztalan; mint az árnyék suhannak tovább, Irma visszavisszatekint rája, arczán a gúnynak és büszkeségnek vegyüléke, akárcsak azt mondaná:

— No érij el, ha tudsz!

S azok a kisértetek megint kaczagnak; Gyula menekülni akar arról a helyről, de különös! lábai nem bírják, földbe gyökeresedett mindakettő. Lelkén szorongás vesz erőt, homlokáról csöppökben csurog az izzadság. Nyöszörög, mint a kit kínpadra vonnak.

Így telt el az egész éjszaka. Reggel felé azután elcsöndesedett. A nap már régen bepislogott az ablak redőnyein, hanem Gyula még mély álomba volt merülve. Úgy találta Tamás Miklós, ki másnap idejében beállított hozzá.

— Ejnye, öcsém, te hát nagyszerűen megfogadtad szavamat — kiáltotta fülébe, miután kezénél fogva rázni próbálta.

Az alvó fölriad, megdörgöli szemeit s nagyot ásítva tájékozni próbálja magát. Feje zavart volt, mint a Duna vize háromnapos zivatar után.

Tamás térítette egészen magához.

— Jól csinálod, öcsém, annyit mondhatok: tárva nyitva hagysz mindent. Nem félsz, hogy téged magad is elvisznek?

— Majd visszahoznak — mondá Gyula mosolyogva.

— No nem egészen. A párbajsegédek ritkán szoktak valami túlságosan előzékenyek lenni. Pedig minden perczen megjöhetnek.

— Vagy úgy! no lám, majdnem egészen megfeledkeztem arról a históriáról. Akkor hát siessünk, hogy illendően fogadhassuk őket.

— Fogadom én őket, csöppet se törődjél semmivel.

— Jól van, Tamás úr, köszönöm előre is sziveségét — s kezét nyújtá neki.

— Csak egy föltétel alatt fogadom kezedet, öcsém!

— És az?

— Ha nem urazol többet! Látod, én öcsémnek szólítalak, szólíts bátyádnak, a mint már megtetted,

de tegezz is mellette, mert hidd el, ha valaki, hát én vagyok büszke barátságodra. No megteszed, öcsém?

— Legyen hát no. Szervusz, öregem.

— Ezt már szeretem. Most pedig csak czihelődjél, addig átmegyek az irodádba.

Fütyörészve nyitott be a másik ajtón. Sokért nem adta volna, ha most kerülnének meg hamarosan azok a kiküldöttek.

És megkerültek.

Kopogás hallatszott, Tamás Miklós azt kiáltotta, hogy «szabad» — és beléptek. Nyugalmazott kapitány volt az egyik s egy fiatal ügyvédbojtár a másik. Tamás jól ismerte mindakettőt; szívélyesen fogadta őket:

— Isten hozta az úrakat — mondá egész kedélyességgel. Ha jól tudom, hát Losonczi Horváth Gyula urat keresik.

— Igenis kérem — hajtotta meg magát a bojtár.

— Igen helyesen. Én vagyok a megbizottja, meg az az úr a másik — éppen akkor lépett be az ügyvéd bajszos irnokja s csak nézett bambán, mikor azt hallja, hogy róla van szó.

— Tessék helyet foglalni, ott a szivar, gyűjt-sanak rá.

Előljárt a jó példával, a többi követte s hosszú szünet következett. A nyugalmazott kapitány meghúzta a mellénye csücskét, mellét kétszer-háromszor

próbálta kidomborítani; úgy látszik ünnepélyes szint akart adni a bevezetésnek. Még köhögött is.

Hanem Tamás Miklós megelőzte.

— Tehát kezdjük el. Röviden végezhetünk mindjárt, csak tessék megmondani micsoda fegyvert proponáljunk, pisztolyt, kardot vagy vasvillát?

— Kérem, kérem, az majd azután jó — kezdte higgadtan a kapitány.

— De hát mi jó legelőször? — tudakolta Tamás.

— Az hogy Losonczi Horváth Gyula ügyvéd úr megsértette . . .

— Tekintetes Schneider Győző városkapitány urat — fejezte be az ügyvédbojtár.

— Azt tudjuk — hagyta rá Tamás Miklós.

— Hogy hogyan sértette meg — kezdte újból a nyugalmazott kapitány.

— Arra nem vagyunk kíváncsiak — ütötte el Tamás.

— Uram, menyasszonyáról van szó — vakantotta el magát a bojtár.

— Semmi olyas, itt csak kardról vagy pisztolyról lehet szó.

— De az ég szerelmére! — szörnyűködött el az irnok — csak nem akarják egymást agyonlőni? — s erősen huzigálta a bajsztát.

— Az még messze van — jegyezte meg a kapitány — egyelőre másról van szó.

— De mondja meg hát egyszer, úram, hogy miről? — türelmetlenkedett Tamás Miklós.

— Bocsánatkérésről — hangzott az ünnepélyes kijelentés.

— Szóval Schneider úr bocsánatot akar kérni Horváth úrtól — tudakolta Tamás.

A másik két segéd tisztára elszörnyűködött, csak azután hozta ki a nyugalmazott kapitány:

— Itt nagy félreértésről van szó.

— Még pedig irtózatoss félreértésről van szó.

— Úgy látszik, önöknél mindenről van szó, csak kardról meg pisztolyról nem. Tehát én proponálok. Tetszik a kard?

— Arra nem vagyunk fölhatalmazva — vakarta meg fületövét a kapitány — Schneider úr tudtommal nem ért a forgatásához, Losonczy Horváth Gyula ügyvéd úr pedig tartalékos hadnagy . . . a küzdelem . . . igenis itt egyenlőtlen küzdelemről volna szó.

— Szóval a pisztoly jobban tetszik.

— Arra sincsen még fölhatalmazásunk — sietett az ügyvédbojtár felelni, hogy neki is valamelyes része jusson legalább a traktálásban.

— No hát akkor, uraim, ott az ajtó — tört ki haraggal Tamás Miklós — menjenek el megbízójukhoz s mondják meg neki, ha egyszer segédeket küld, akkor beszéljen velük okosan.

— Uram! — emelkedett föl tekintélylyel az öreg kapitány — remélem, nem minket akar sérteni.

— Eszem ágában sincs. De ha még egyszer visszajönnek s még akkor se tudják, hogy miről van szó, akkor én vonom felelősségre önöket. Mert tudják meg, én nem hagyok bolondot csináltatni magamból. Megértették?

— Igenis, megértettük — válaszolt a bojtár, míg a kapitány egyre csak köhögött — ne tessék semmitől se tartani, visszajövünk, okvetlen visszajövünk.

— De a magam lakására várnám az úrakat. Remélem, tudják, hol lakom?

— Oh igen . . . a marhavásártéren — felelt egészen ártatlanul az ügyvédbojtár.

— Akkor hát, úrain, végeztünk.

Kölcsönösen meghajtották magukat és elváltak.

Mikor behúzták maguk után az ajtót, a szomszéd-ból Horváth nyitott be.

— No mi ujság? — kérdezte kíváncsian — az ügy jóformán kezd komolyodni.

— Annyira, hogy operett lesz belőle — nevetett Tamás Miklós.

— Hát nem a segédek voltak itt?

— Természetesen hogy azok, hanem módjával el is pusztultak.

— No és?

— Még egyelőre semmi. Hidd el öcsém, komédia lesz belőle: én ismerem embereimet. Nagy erőfeszitésembe kerül, hogy megőrizzem komolyságomat. Most engedd velem irtokodat, mert azt ígérték, hogy visszakerülnek az én lakásomra. Jöj-jön csak, Szabó úr, majd azután közösen referálunk. Szervusz, öcsém.

Nevetve távoztak.

Künn az emberek erősen nézték őket. Az ügyvéd-bojtár valószínűleg kifecseghette, hogy ők Horváthnak segédei. No és mert párbaj ugyancsak ritka dolog a városban, nem csuda, ha mindenkinek az érdeklődése feléjük fordult. Sente Flórián még útjokat is állotta.

— Aztán remélem, engem visztek el orvosi minőségben — mondta egész tisztelettel — súlyosak a föltételek?

— Hogyne! Életre-halálra szólnak.

— Brr! — fázott Flóris úr — talán le lehetne alkudni az első csöpp vérig?

— Mi nem alkuszunk — vágta ki az irtok, ki már lassan-lassan szintén vérszemet kezdett kapni.

— Mégis csak nagy számárság az a párbaj!

— Mit mondott az úr? — rontott neki az irtok.

— É—én? — mentegetőzött Sente Flórián — én kérem semmit. Böcsületemre mondom, hogy semmit.

— Szerencséje, különben — nem tudta befejezni, mert Tamás Miklós odább vonszolta.

A doktor nagy szemeket meresztett utánok. Az az őrök kezdett erősen imponálni neki.

Hazaérve bort és szilvóriumot állított Tamás Miklós segédátársa elé, ki lassan egészen beleélte magát a szerepébe. Tudta, hogy ő az egyszer végtelen fontos egyéniség: életnek és halálnak az ura. Csöppet sem szerénykedett, ivott akárcsak nem is máséról volna szó.

Így telt el az első, a második óra.

— Úgy látszik nem jönnek a gyávák — jegyezte meg félvállról Szabó úr.

Pedig jöttek. Éppen akkor nyílott az ajtó.

— No, miről van szó? — fogadta őket Tamás Miklós.

— Megbízónk kijelentette, hogy neki az tökéletesen mindegy. Önökre bízta a fegyverek megválasztását — jelentette a kapitány.

— Akkor hát legyen kard is, meg pisztoly is — vakkantotta el magát erős harci kedvvel az őrök.

— De kérem — koczkáztatta az ügyvédbojtár — az talán mégis sok lenne.

— Ej, mit! sok — semmi sem sok, ágyút is lehetne még belevenni — buzgólkodott Szabó úr.

— Pisztoly mellett maradunk — mondá komolyan Tamás Miklós — délután 5 órakor talál-

kozunk a «Pogány» alatt. Orvosról én gondoskodom.

— Helyesen van — hagyta rá a nyugalmazott százados és odább állottak.

— Hm — mormogta Tamás Miklós kicsit elgondolkodva — utóvégre még megszállja a virtus azt a gazembert.

— Állunk elébe! — lelkesedett Szabó úr és megint erősen sodorta a bajuszát.

— Jól van no — csitította Tamás — tudja, maga ahhoz nem ért.

Ha más találja neki azt mondani, hát menten kihívja, olyan oroszláni bátorság leledzett az irnokban, hanem Tamás Miklós ellen hangot se mert emelni. Egyedül tőle volt csak respektusa talán a világon mindössze. Csöndben várta tehát, mit hoz ki az exkapitány úr a sok fejcsóválásával, mert a mit az kisüt, azt ő minden körülmények között aláírja.

Tamás Miklós föl s alá járt darabig a szobában s a végén azt mondta:

— Jerünk!

— Pisztolyt venni?

— Az esze tokját! — mordult Tamás türelmetlenül az irnokra. Kövessen és punktum.

Szabó úr sandán pislogott a haragos emberre, látta, hogy az egyszer nem tanácsos vele kikötni. Némán fogta kalapját s ment elől.

Alig hogy kiléptek a kapún, két rendőr állotta útjokat.

— A törvény nevében — kezdte az egyik előlépve.

— No mi kell, Marczi? — rivalt a drabantra a volt városkapitány. S a rend őre erre úgy kikökökent a csapásból, hogy iziben mindent elfelejtett. Tamás még rendőrfőnök korában Marczi néven szólította mindig a drabantot s a boldogtalan tisztára visszaesett régi alattvalói szerepébe, mert erősen kezdett védekezni.

— É—én, kapitány úr? semmit sem akarok. Bocssáson meg, új gazdánk parancsolt ránk, hogy a törvény nevében összefogdossuk a párbajsegédeket. A másik kettőt már megfogtuk, eddig már dutyiban ülnek és most . . .

— No igen, most, Marézi — vette föl a szót fenyegető hangon Tamás Miklós — ha el nem kotródol azzal a másikkal mindjárt az útból, hát én foglak meg, hanem a fülednél fogva. Megértetted?

— Igenis, kérem alásan — hagyta rá megadás-sal a rendőr és félreállott az útból.

— Hiszen szerencséje — jegyezte meg büszkén az őrök — mert ha félre nem áll iziben, hát Isten a tanúm, hogy belefeledkezem mind a tiz körmömme az üstökébe.

— Jól van, jól, Szabó úr — csitította Tamás a lelkes irnokot — tudom én azt, hogy maga vitéz ember.

— Aszondom — volt a büszke válasz s szépen odább mentek.

Tamás Miklós már nem ránczolta össze a homlokát, ajka mosolygóra állott, mint a fénylő nap-sugár az égen, s a szája szélén mégis valami gúnyos vonás játszott, mely mintha azt hirdette volna:

— Hát nem megmondtam!

Otthon, illetve az ügyvéd lakásán Gyula már türelmetlenül várta őket. Elgondolta, hogy bizony a dolognak fele sem tréfa; hiába nevet s veszi oly könnyedén Tamás Miklós, mégis csak párbajról van szó, neki meg kell verekednie Schneider Győzővel. Hogy miért? talán maga sem tudta volna megmondani. Az előtte való nap eseményei ott kavarogtak még fejében, szíve most is sajog, most is fáj még, fülében még egyre csengnek Irma szavai, hogy igenis, ő szereti Győzőt. De többet nem tud. Mivel bántotta őt? mivel Győzőt? arra nem tud visszaemlékezni. Azaz, hogy talán . . . úgy is lesz . . . a húr, mely közöttük régóta feszült, az pattant el végre. Régi ellenfelek voltak ők titokban, vagy ha nem is titokban, ösztönszerűleg érezték ők, hogy egymásnak útjában vannak. Nos és most egyiküknek talán el kell majd pusztulnia?

De hát nincsen valaki a fellegek fölött, ki megítélje őket, ki mérlegre tegye tetteiket, hogy most ők maguk ítélkezzenek fegyveres kézzel önmaguk fölött?

Tamás Miklós rontott be hozzája az irnokkal. Széles jókedvében lehetett, mert hangos lármával jelentette:

— Nos, hát öcsém, végeztünk, kitünően végeztünk?

— Hogy-hogy?

— Csak úgy, hogy délután a «Pogány» alatt találkozunk. Pisztolyra verekedtek. Hahaha! olyat kaczagott, hogy az irnokra is átragadt s ketten csínálták azután.

Gyula összevont szemöldökkel nézte őket. Neki éppen nem volt csöpp nevető kedve.

— De végre is — szólalt meg komolyan — hadd halljak már egyszer egy okos szót. Mi van? mit végeztetek?

— Hát nem megmondtam, hogy párbajoztok? — jutott végre szóhoz Tamás.

— Pisztolyra — tette hozzá Szabó s újra kacagni kezdett. Hanem Tamás Miklós végre is megsokallotta a dolgot, intett Szabónak, hagyja egyszer már abba. S az irnok menten engedelmeskedett. Olyan komolyra vált egyszerre az ábrázata, mint a fekete-rojtos szemfedő.

— Hát tudod, öcsém, hogy tiszta bort töltsek teljesen a poharadba, elmondom, hogy a segédekkel megegyeztünk volna. Ők Schneider nevében belementek a pisztolyba, hanem az ellenfél virtusa meglehetősen cseréplábakon állhat, mert már kezdi keresni a kiutat: fogdosztja a városban a párbajsegédek. Most sarokba kell szorítani minden áron, hadd szégyenüljön meg az egész város előtt. Délután itt állok kocsival, a formalitást mindenhogyan megadjuk, még Szenté Flóriánt is elhozom. A többi tisztán áll előttem. Schneider Győzöt délutáni öt óráig szentül kirázza a hideg, fölakasztatom magamat az első fára, ha eljön.

— Tehát a mint mondtam — fejezte be Tamás Miklós — fél ötkor indulunk. Addig is jó egészséget!

Elment.

És Tamás Miklós jól számított, mikor biztosra vette, hogy Schneider Győzőnek inába száll a bátorsága. A segédek elfogatása nagy port vert föl a városban s egyesek már azt is tudták, hogy a segédek maguk is összevesztek vele. Olyan csör-pör állott a városházán, milyenre a legvénebb emberek nem emlékeznek. Különösen a nyugalmazott kapitány volt dühös, olyan titulusokkal rakta meg Schneider Győzöt, melyek között a «gyáva vénasszony» még valóságos dicséretszámba megy.

Még az ügyvédbojtár is fölébe akart kerekedni. Hanem később meg az szivárgott ki, hogy a városkapitány mégis komolyan veszi a dolgot, végrendeletet csinált, azután levelet írt a menyasszonyának, melyben minden eshetőségre elbucsúzik tőle s kéri, imádkozzék érte úgy néha-néha. Legeslegbiztosabb jele pedig komoly szándékának az volt, hogy két más segédet nevezett meg: egyiket egy tényleges főhadnagy s a másikat a tűzoltóparancsnok személyében.

No, hanem hát persze az mind csak olyan mesebeszéd volt, Tamás Miklós ügyet sem vetett rá. Délután, a hogy ígérte, Szenté Flóris társaságában oda állott Gyula lakása elé; az ügyvéd Szabóval egyetemben fölült s azután kihajtottak «Pogány» felé.

Pogány a szőlőhegyek közé ékelt kis erdő volt, arról nevezetes, hogy a rigó szívesen fészkel benne, no meg egy szerelmi dráma is itt játszódott le a lehető legvéresebb formában. A szerelmes pár, nevükre nem emlékeznek az emberek, mondom, a szerelmesek idevonultak, darabig csókolóztak, azután a legény hatalmas karabélyt húzott elő, kedvese szívének szegezte először és durr! agyonlőtte, a második lövést pedig magának szánta. Kereszt jelzi manap is azt a helyet, hol egymásra borulva megtalálták őket.

A mi embereinknek is önkénytelen az az esemény jutott eszébe, mikor a kocsi a szőlők alatt a tölgyesnek kanyarodott. Szótalan ültek egymás mellett: lehetetlen lett volna el nem komolyodni abban a pillanatban. Még az örökké derült Tamás Miklós is elfelejtette hagyományos élczeit; akárhogyan erőlködött, csak nem akart eszébe jutni egyetlenegy is. S hozzá vagy harmincz lépésnyire tőlük kocsi állott. Tamásnak majdnem a szemgolyója kifordult, úgy nézte azt az alkotmányt.

— Mi az ördög! — morogta magában — tévedek, nem tévedek?

— Kitünően látsz, barátom — mondta Sente Flórián — az Schneider Győző kocsija. Tulajdon szememmel láttam, mikor a főhadnagygyal és a tűzoltó főparancsnokkal házam előtt elhajtott.

— No ez derék! — folytatta fejcsóválva Tamás Miklós — de ki hitte volna! Holnap föl kell akasztanom magamat mindjárt.

— Hogyan? — kíváncsiskodott Sente Flórián úr — hát nem tetszik Schneider úr pontossága?

— Dehogynem tetszik — szólt közbe az irnok — mert igenis, hogy tetszik. Attól féltünk, hogy a gyáva megretírá, hanem így már helyesen van, most már okvetlen kipusztítjuk a világból, úgy fejbe durrantjuk, mint valami őzbornyút.

Az egyszer helyén volt Szabó úr vérszomja, leg-

alább a külső dekórum megmentése kedvéért, mert Tamás Miklós igazán furcsán érezte magát. Szinte röstellette a dolgot, hogy az ő folytonos kicsinyeskedő tréfálózása elvégre is ide lyukad ki. Ő lovalta bele szinte vaktában szegény Horváth Gyulát. És most tessék! De ki hitte volna, hogy a tréfa valóra váljék! Emberevő kedvében volt; miatta hiszen beszélhetett volna Szent Flórián a mit akar, ő hiszen rá sem hederít, vagy ha sokat okoskodik, azt még megcselekedte volna vele, hogy ledobja a kocsiról. Nála az egyszer csütörtököt mondott minden udvariasság.

Horváth Gyula viselkedett még legnyugodtabban. Benne volt egyszer, s mi haszna, ha mindjárt fészkelődik is. Szent Flórián sokszor pislogott feléje, de meg kellett vallania önmagának, hogy ő doktor, nála a seb meg a vér olyan közönséges dolog, mint másnál a krumplievés bőjtben, hanem hát ő maga se tudna olyan nyugodt lenni, ha teszem, neki kellene párbajoznia. Mert hát szó, a mi szó, olyankor nem éppen csak vérről, hanem az emberfia irhájáról vagyon szó, azt pedig okos ember amolyan minden szóra oda nem adja. A doktor Horváth Gyulát régen tisztelte, de most a tekintélye akkorát nőtt szemében, mint a bécsi nagyobbik templomtorony.

A kocsi megállott. Közvetlen a másik mögé

huzódott, hogy a szűk úton, ha esetleg egy harmadik jönne, elkerülhesse őket.

Emberek leszállottak. Most vették csak észre, hogy oldalt egy kis emelkedésen a főhadnagy fujja nyugodtan a cigarettája füstjét. A tűzoltó-főparancsnok pedig távcsövön vizsgálta a fákat s mikor Sente Flórián megkérdezte tőle, hogy hát az volna képen mire volna jó, azt a feleletet kapta, hogy madárfészek keresésre. Nincs az a kányafészek, melyet az ő kitűnő csöve segélyével ki nem vadászna a lombok sűrűjéből.

Schneider Győző hátrább dülleszkedett egy fatörzs mellett. Ő nem tett semmit, kivéven azt, hogy meglegédedten mosolygott.

Mire emberek megérkeztek, az ellenfél segédei fogadták őket s rövid időre Tamás Miklóssal meg az őrökkel visszavonultak.

— Tehát a föltételek? — kérdezte a főhadnagy nagyot fujva.

— Harmincz lépés egyszeri golyóváltással — mondta Tamás Miklós, kinek ezek után az előzmények után már tisztára elment a kedve mindentől. Úgy vádolta a lelkiismerete, hogy alig tudta palástolni végtelen lehangoltságát.

— Nem addig van az. Súlyosabb föltételeket kérünk. A városkapitány úr megbízásából van szerencsénk háromszori golyóváltást ajánlani öt-öt lépés avanszszal.

— Hát aztán megbolondult a gimpli egészen? — tört ki dühösen Tamás.

— Uram, ezért a párbaj után önt fogjuk felelősségre vonni — jelentette ki ünnepélyesen a főhadnagy. A tűzoltó-főparancsnok csak sunyorgatott hozzá.

— Hát azt hiszik, én félek önöktől? — dühösködött Tamás Miklós — ha úgy tetszik, megverekszem mindjárt itt valamennyiükkel.

— Az ellen én óvást jelentek be — mondotta a tűzoltó-főparancsnok.

A főhadnagy, mikor Tamás elszánt ábrázatát látta, jónak találta semmit sem válaszolni s kicsit alább folytatta előbb megkezdett témáját.

— Tehát hányszori golyóváltást fogadnak el az urak?

— Kétszerit — bökte ki Szabó úr, ki szintén érvényesülni akart, mint segéd.

— És az avansz?

— Öt lépés — hagyta helyben a harczias irnok.

Tamás Miklós dühös pillantást vetett a haszon-talan fráterre. Sokért nem adta volna, ha úgy hirtelenében nyakon törülheti. Hanem hát az már mit sem változtatott volna a dolgon. A másik kettő megadta beleegyezését, következett a párbaj.

A békéltetési kísérletek természetesen eredményre nem vezettek. Különösen Schneider Győző viselte

magát szinte kihívó szemtelenséggel. Tamás Miklós csak bámult. Ismerte a frátert — mint ő szokta nevezni — de hogy annyi bátorság, annyi hidegvér lakozzék benne, arra nem volt elkészülve, az valósággal újság volt előtte.

A pisztolyokat megtöltötték. Az ellenfelek fölállottak s a főhadnagy olvasott.

II.

A leányasszonyok.

Ugyanez időtájban falusi alkalmatosságféle gördült végig Kőszeg utczáin. Két szürke volt elébe fogva s egy Kossuth-szakállas, pőre gatyás öreg ember hajtotta. A lovak meglehetősen lógatták már a fejüket, hosszú útat tehettek: meglátszott a fáradt poroszkálásukon. Hanem a kocsis biztatta őket jó szóval, mutogatta nekik az ostort, hogy hát:

— Gyí no, te Daru, eredj kicsit még Csillag!

A két szürke összenézett, mintha bizony egymástól kérnének tanácsot, hanem azután újra neki-eredtek. A jó ló maga is tudja, hogy bár még olyan fáradt legyen, városi helyen mégis meg kell menteni a becsületet.

A vén kocsis mellett kis fiú ült, lehetett olyan tizenkét esztendő. Erősen tekergette a nyakát: ér-

dekelte minden ház, minden ember, minden fa. Hátról meg szalmából rögtönzött ülésen két falusi asszony üldögélt. Arczukon hatvan esztendő is szánthatta a barázdákat, mert meglehetősen sűrűn érték rajt' egymást a ránczok. Úgy látszik, kibeszélték már magukat és semmi se jut több eszükbe, mert némán üldögélnek egymás mellett.

Beértek a «Fehér lóba» s itt a kocsis megállította a lovakat.

— Hé, öcsém! — kiáltott egy utczaszéli suhancra — ide gyere, no!

A fiú kíváncsian nézte őket végig s mosolyogva közeledett.

— Hallod-e, öcsém — kezdte a kocsis újból — ismersz-e itt a faluban, akarom mondani, városban valami új fiskálist? Losonczy...

— Horváth Gyulát — egészítette ki a siheder.

— No nézze meg az ember! — fordult az öreg az asszonyokhoz hátra — hogyan tudja már a nevét! Megmondtam, hogy híres ember válik belőle. No és — fordult újból a legénykéhez — talán azt is meg tudnád mondani, merre lakik?

— Amott, la — mutatott egy oldalt futó utcára — annak a végén.

— Abban a sárga házban?

— Nem, a zöldben.

— Derék ficzko vagy, kölyök — lelkesedett a

kocsis — megérdemelnéd, hogy piczulát adjak, hanem hát csupa garasra váltotta az öregjét a zsidó. Ne! itt van két garas.

Odavetette neki s azután megint nógatni kezdte a két szürkét. Két percz se tellett bele s már ott állottak a zöld Pegony-ház előtt.

— Fogd a gyepelőt, Gyurka — biztatta az öreg a kis fiút, maga pedig egy ugrással lenn termett a földön.

— Vigyázzon, Császár bácsi — figyelmeztette az egyik asszonyság — nem a kend öreg lábának való már az az ugrás.

— Már bizony, hogy nem — hagyta rá az öreg — magam is érzem, hogy közbe egyik vagy a másik megcsökönyösödik, de hát az egyszer mintha kicseréltem volna őket. Talán úgy is a nagy öröm teszi, hogy megint meglátjuk a gyereket.

— Hála Isten! — tört ki a fohászkodás a másik asszonyból.

— Jól van, no, de hát ne gubbaszszanak kelme-tek örökéltig ott az ülés tetejében, még azt kell hinnem, hogy beleszáradtak.

— Nem volna csuda. De tartsa már a karját! Hanem ügyelettel legyen, én nehéz vagyok, meg-ütöm talán a száz fontot is.

— És ha kétszáz volna, nem bírnám-e meg? -- vetette oda büszkén Császár, ki senki más nem

volt, mint a kis Gyula gyerek Császár bácsija, a másik kettő meg ki más lett volna, mint a kis-asszonymamák, Losonczi Erzsébet és Horváth Mari. Nagyot öregedtek húsz eszlendő óta, az igaz, hanem hát a szívük a régi maradt, az az áldott jó anyaszív az ő fiuk irányában. Az hozta őket most is, haza-keresni jöttek ők a fiskálist.

Losonczi Erzsébet éppen Császár János karjára támaszkodott.

— Hopp, la! — mondta az öreg — így ni, már meg is van.

Losonczi Erzsébet a földön találta magát, utána azonképen származott le Horváth Mari is.

Következtek a kosarak. Annyi bagázsiát hoztak magukkal, mintha bizony Amerikából kerültek volna s nem az ő csendes veszprémmegyei falujokból. Kész tehervonat formája volt a kettőnek, mire Császár János kijelentette, hogy készen vannak.

— Maguk csak menjenek be — biztatta őket az öreg — én addig átmegyek ide a korcsmába s be-kötöm a lovakat, mert városon, tudom, nem minden háznál akad istálló. Szegény párák hosszú útát tettek, rászolgáltak pár marék zabra. Azután majd a Gyurkával én is beállítok. Addig is hát jó szerencsét!

Császár János megfordult, de a két leányasszony még mindig ott állott egy helyben, mintha tépe-

lódtek volna, melyikük is menjen voltaképen elől. Azonközben pedig látható gyanakodással nézték az ablakokat. Sokért nem adták volna, ha most kinézne.

Hanem hiába, sem a földszinti ablakokon, sem az emeletieken nem pillantottak meg garasára embert. Nem volt hát mit tenni, megindultak. Horváth Mari ment elől.

A kapu alatt újból zavarba jöttek. Jobbról is folyosó, balról is. Hát most már merre a manóba menjenek? Szerencsájukre Pegonyné éppen akkor lépett ki.

— No — kezdte mosolyogva, mikor a két bugyros asszonyt megpillantotta — kelmetek meg kit keresnek?

— A fiskális urunkat, megkövetjük alázatossággal — felelt elég tisztességtudással Horváth Mari — az asszonyság talán megmondhatná, ha vajjon jó helyen járunk-e?

— Jó helyen, bizony — volt a szíves válasz — hanem ha jól tudom, az egyszer nem lesz idehaza. Délután kocsin láttam elmenni.

— Ejnye, ejnye — tekerte fejét Losonczi Erzsébet — az bizony nagy baj. De hát haza csak haza kerül? Úgy-e, hogy nem szokott elkóvályogni napestig?

— Dehogyan szokott — felelt Pegonyné, kinek a

két falusi asszony természetes őszintesége igen megtetszett.

— Akkor pedig megvárjuk — mondta határozottan Losonczy Erzsébet. — No úgy-e, Mari, hogy megvárjuk?

— Okvetetlen. Tappodtat se megyek innen, míg elő nem kerül.

— Valami dolguk van vele talán? — tudakozódott Pegonyné jó szívvel.

— Meghiszem én azt! — tört ki Horváth Mariból a büszkeség — látogatóba jöttünk hozzája, mert, tetszik tudni, mi ketten volnánk az édes anyja.

— Az édes anyja?! — kiáltott föl álmélkodva Pegonyné — akkor hát Isten hozta őket. Jöjjenek csak be! Erre, ni! Itt az én lakásom, itt csak rakják le mindenüket, így ni. Az hát derék. Szép maguktól, hogy eljöttek.

— No úgy-e hogy, asszonyság? — vetette oda önérzettel Losonczy Erzsébet, miközben mindketten beczihelődtek — oh nekünk az már régi szándékunk volt. Hanem a télen persze kutya komisz volt az út, azután meg jött a szántás, vetés, szénagyűjtés.

— Áh, hát gazdaságuk is van?

— Nekünk? Jaj, galambom, dehogy is van nekünk gazdaságunk, mi csak a magunk szegénységéből élünk; hanem hát vagyon Császár Jánosnak,

mert tetszik tudni, mi Császár Jánossal jöttünk s az dologtevő időben hogyan is fogna be! Dehogynak kívántuk tőle.

— Szép, szép — hagyta rá Pegonyné — de most mégis arra volnék kíváncsi, melyikük voltaképen a mi ügyvéd úrunknak az édes anyja?

— Mind a ketten azok volnánk — mondotta büszkén Horváth Mari, Losonczy Erzsébet meg bizonykodott hozzá erősen.

— Mindaketten? — ámult a jó háziasszony tamáskodó ábrázattal.

— No persze, hogy persze — erősítette Horváth Mari.

— És hogyan lehetséges az, ha szabad kérdezni?

— Úgy hogy nagyon is lehetséges. A bizony. Úgy tessék venni, hogy mi közösen neveltük őt, mert árva gyerek ám ő, amolyan igazi ágrólszakadt árva. S most tessék szólni, no úgy-e, hogy embert neveltünk belőle? De hogy itt Kőszegen azt se tudják!

— Azaz, hogy tudunk valamit — mondá Pegonyné elgondolkozva — igaz, jut eszembe, én is hallottam valahol valamelyest a dolog felől harangozni. Hanem azért egész részletesen még sem tudom. Igazán érdekel a dolog. Nem mondanának el egyetmást?

— Ha kedvét leli benne, szíves örömet — mondta majdnem egyidejűleg a két leányasszony.

És elkezdtek. Hosszasan beszéltek, hogy mikép történt, a mikor ők összevesztek és pörre mentek egymás ellen. Következett a postakocsi história, a végén meg a kibékülés. Azután szóvá tették, Gyula mennyire okos gyerek volt, hogy ... no igen, abban egyeztek meg, hogy beadják Pápára diákiskolára.

Császár János vitte be szivességből.

— No ni! — kiáltott föl örömmel Horváth Mari — itt jön éppen.

Akkor nyilott az ajtó és Császár bácsi tényleg Gyurka kíséretében bedugta a fejét. Úgy látszik, kívülről hallotta már és megismerte a leányasszonyok szavát, azért nyitott rájuk amolyan biztossággal.

— Ő az, ő vitte be Pápára elsőbben — magyarázta Losonczy Erzsébet.

— Okosan tette — jegyezte meg Pegonyné, miközben szívélyesen fogadta az újonnan érkezetteket. — Jól van, Császár bácsi, akkor hát okosan cselekedett.

— No úgy-e? — lelkesedett az öreg és helyet foglalt a többi között, miután Gyurkát is letelepítette már a sarokban.

— Hogy Pápán mi történt azután a fiúval, azt Császár bácsi nálunk talán sokkal jobban tudja elmondani.

— Oh én nagyon sokat tudok Gyula viselt dolgaiból — fontoskodott az öreg.

— Talán el is mondana abból egyetnást — biztatta Pegonyné.

— Elmondani? hm — itt köhögni kezdett — no persze, hogy elmondom, csak egy a baja, nem tudom, hol kezdjem.

— Legjobb lesz a legelején — szólt bele Horváth Mari.

Császár bácsi megint köhögött, az pedig annyit jelentett, hogy tényleg el is akarja kezdeni. De mielőtt még szóhoz juthatott volna, föl pattant az ajtó s azon valaki szinte magánkívül rontott be.

Nem törődött a jelenlevőkkel, a pamlagra vetette magát, két kezével arcát eltakarta s zokogni kezdett.

— Irma! — kiáltott Pegonyné — az ég szerelmére! mi történt, mi baj?

De a másik akárcsak szót sem értett volna az egészből, csak sírt, zokogott tovább.

Schäfer Irma volt.

— De édes gyermekem — biztatta Pegonyné — mondd, beszélj, mi bajod?

— A jó Isten bocsássa meg nekem, a mit ellene vétettem! — törte omló könnyek között.

— De ki ellen, galambom? ki ellen vétkeztél? — kérdezte Pegonyné, miközben a síró leány fejét támogatni próbálta.

Irma nem mondta meg, csak odanyújtotta keresztanyjának a levelet, melyet Schneider Győző neki írt s melyet az imént neki kézbesítettek. Pegonyné olvasta:

«Kedves Egyetlenem!

Mire e sorokat kézhez veszed, arra már meglehet, hogy nem vagyok az élők sorában. Életre-halálra verekszünk. Becsületed megköveteli azt s teéretted szívesen odaadom életemet. Jaj annak, ki téged bántani mer, azt megölöm. S ha mégis fordítva lenne, akkor egy miatyánkodat kérem és arra, gondoldj úgy néha-néha szomorú végű, de hősi halállal halt jegyesedre

Győzőre.

Utóirat: Holnap nem kerülhetek hozzád, mert Juhászékhoz ebédre vagyok hivatalos.»

— Hát ez meg miféle csudabogár? — tudakolta Pegonyné különös arczkifejezéssel — mondd, Irma, mi ez?

— Párbajoznak — volt a fájó válasz.

— Kicsodák? Azaz a bolond öcsém verekszik, de hát kivel verekszik voltaképen?

— Ő vele! — törte Irma siránkozva s átölelte keresztanyját, mintha tőle várna segítséget — én, én vagyok az oka, én kergetem a halálba. Istenem, Istenem! bocsásd meg, a mit ellene vétettem!

— Mi baja annak a fehérszemélynek? — kérdezte

Császár János, minekutána azt a sok sírást elvégre is megúnta.

— Nagy baja van annak lelkeim — magyarázta neki Pegonyné — a mi ügyvéd urunkat félti.

— De mi köze neki hozzá?

— Mi köze? — akadozott a háziasszony — hát izé... bajos azt... bizony bajos azt kendnek úgy megmondani.

— Bizonyosan ő is kedveli őtet — magyarázta buzgalommal Losonczi Erzsébet, hiszen hol is volna egy ember, a ki őt ne szeretné.

— Úgy, úgy, no lám, asszonyság eltalálta az igazat. Kedveli, azért félti.

— De kitől, mitől félti? — tudakozódott Császár János kíváncsian tovább, minekutána még mindig nem látott tisztán.

— A rossz emberektől — vetette oda Pegonyné, csakhogy az öreg kíváncsiságát úgy a hogy kielégítse s azonközben szeretettel simogatta Irma szőkefürtös fejét, egyre biztatva őt.

— Ne félj, gyermekem, van Isten az égben, ki a benne bízókat el nem hagyja.

— Én is azt mondom — szólt bele Császár erős meggyőződéssel — dehogy kell őt félteni!

— De ha egyszer élete után törnek! — fakadt ki keserűen Irma.

— Hiszen azok rablók, útonálló zsványok

akkor! — méltatlankodott Császár — azokat egyszerűen bepörli, elfogatja és becsukatja. Zsiványnak börtönben a helye.

Irma keserűen nevetett az egyszerű ember természetes okoskodásának. Tudja is az, miről van szó. Pedig Császár még erősen bizonyította azontúl is, hogy semmitől se tartsanak.

— Csak vele kezdjenek ki — kiáltott föl büszkén — tudom Istenem, hogy benne törik bicskájuk. Ha valaki, hát én ismerem őt. Nem olyan ember, ki megijedne a maga árnyékától s kivel olyan könnyen paczkázni lehetne.

— Már bizony, hogy nem — hagyta rá Horváth Mari.

— Jaj annak, a ki őt bántja — segített nekik Losonczy Erzsébet.

— Annak velem is meggyül a baja. Makulát vét senek neki, akkor én szorítom ki a szuszt valamenynyiből. Mert tetszik tudni, hogy ki vagyok én? Tessék megkérdezni egy negyvennyolczas honvédet, ki az én zászlóaljamnál szolgált, az beszélhetne az én viselt dolgaimról. Harmincz németet vertem agyon egymagam s csak az egy Pegony segített puskatussal.

— Pe—Pegony? — kiáltott föl ijedten a háziasszony.

— No igen, úgy hívták, ha jól tudom. No és ha

megint nem csalatkozom, hát éppen köszegi is volt. Ritka bátorság lakott benne. Hol van? mit csinál? Ezer ágyúgolyóbis meg lánczos rakéta! hiszen most jövök rá, azt meg kell látogatnom. Úristen! rám ismerne-e még, megismerné-e Jancsit, a Császár Jancsit?

— Ne bántsa őt — felelt végtelen szomorúsággal, a fájó visszaemlékezés megadásteli hangján a háziasszony — azt meg nem találja már, annak én vagyok az özvegye.

— Asszonyság? — szökött föl helyéről szinte magánkívül Császár János, hanem tovább nem folytatta, némán visszaült megint a helyére s mereven bámult maga elé.

Csönd, ünnepélyes csönd következett, melyet nem mert megtörni senkisé. Azokat az embereket perczről-perczre több szál fűzte egymáshoz.

— Hát merre van mégis a fiskális úr? — kérdezte végül Császár János, hogy már mégis valamit mondjon — mert én a mondó vagyok, hogy megkeresem.

— Bajos dolog lesz az nagyon — jegyezte meg Pegonyné.

— Pedig hát én megtalálom, csak azért is megtalálom. Gyere Gyurka, mutassuk meg, hogy ki-fundáljuk. Mert tetszik tudni, mi szeretjük őt.

— Hohó! — kiáltott föl Horváth Mari — nem

addig van az, hogy kend minket itt hágy, mert mi még kendnél is jobban szeretjük őt. Megyünk mi is.

És mentek, csak az maradt vissza, ki valamenynyinél legjobban szerette őt, Irma. Pegonyné keblére hajtotta fejét s szivéből közbe egy-egy mély fohász szakadt föl.

— Magunkra vagyunk — vette föl a szót a keresztanya — mondd el, mi történt? Azt mondtad, te vétettél ellene, mondd, mit vétettél hát?

— Sokat, nagyon sokat — volt a felelet s itt szakadozottán elmondta az előző nap történetét, melyről habár az egész város beszélt már, Pegonyné mégis egyetlen hangot sem tudott.

Mikor a végére ért, az asszony megfogta Irma kezét s gyöngéden kérdezte tőle:

— De édes leányom, miért teszed te azt, hogy meghazudtolod saját szivedet? Ha egyszer szeretted, miért vész hazug szavakat ajkadra?

— Mert... mert ő mást szeret — törte Irma biborarczát két kezébe temetve.

— Te bibaszt — róttá meg Pegonyné — és honnan tudod te azt?

— Tudom — volt a zokogással kísért válasz — és én azt nem akarom, nem engedem, hogy valaki engem megnevessen s ha mindjárt a szivem szakadna is meg utána. Nem fogok könnyögni sen-

kinek — büszkén emelte meg fejét — hozzá megyek Győzőhöz, azzal állok boszút...

— Önmagadon, azzal töröd össze egészen szégyen szivedet — vágott szavába keresztanyja — nem leányom, te azt tenni nem fogod. Hiszen nem is teheted, megmutattad, éppen mai viselkedéseddel bizonyítottad be, hogy te másé, mint az övé nem lehetsz.

— Ne tovább! — rimánkodott Irma.

— De igenis hogy tovább megyek, még többet kell neked mondanom, tudnod kell, hogy a mily jogon te mondd, hogy ő mást szeret, annál nagyobb joggal vádol ő téged, hogy a te szived is másért ver.

A leány heves mozdulatot tett.

— Ne véd magadat; hiszen ő nagyon jól ismeri atyád terveit, azt hitte, érdekedben cselekszik, mikor Győzőt támogatta. És... és nem te hajszoltad az eljegyzést? nem te mondtad szemtül-szemébe, hogy te mást szeretsz? S akkor még őt mered vádolni?

Irma lehorgasztotta fejét.

— No de másképp is lesz még leányom — vigasztalta a jó asszony az önmagával meghasonlott gyermeket — ládd-e, te most is az ő életeért remegsz, most is érette imádkozol, hogy óvja, védje őt az Ég és ne félj, a jó Isten meghallgatja ártatlan gyermekeinek imáját, meghallgatja a tiedet is. Ő vissza

fog térni, vissza kell térnie, hogy elmondhassátok egymásnak, mennyire szeretitek egymást.

— Soha! — pattant föl izgatottan Irma — százszorta büszkébb vagyok, hogysem annyira lealázzam magamat.

Künn nyilott a kapu s Pegonyné valami titkos előérzettől vonzatva, kinézett az ajtón, vajjon ki jön?

III.

A párbaj.

A főhadnagy olvasott:

— Egy... kettő...

— Megállj! — ordította valakiegyeszen a közelben.

— Halló! — kiáltotta egy második.

— A törvény nevében! rontott a párbajozók közé egy harmadik.

Három városi rendőr volt. Azok már eleve ott rejtőztek a fák mögött, hogy a legalkalmasabb pillanatban közbelépjenek.

— Le a fegyverrel! — kommandérozott a drabantkáplár — a törvény nevében, ha mondom. Marcsi, szedd el a pisztolyokat!

A megszólított darabig habozott. A városkapitányhoz nem mert közeledni, mert az gazdája volt, Horváth Gyula felé se mert menni, mert a mellett

meg ott látta a kurucz Tamás Miklóst, attól pedig exkapitány léteire még most is jobban félt, mint az eleven ördögtől.

A káplár a másikat bízatta, hanem az is tanácsosabbnak tartotta szépen távol tartani magát a két ellenféltől. Hatalmas legény volt, megbirkózott volna valami kisebbfajta bivalylyal is, hanem itt tulajdon föllebbvalójával szemben csütörtököt mondott minden virtusa.

Nem volt más mód, a káplárnak magának kellett beleharapnia a savanyú almába. Odaállott Schneider elé s egész tisztelettel mondta:

— Kapitány úr, a törvény nevében ké... kérem...

Többet nem tudott kihozni, mert a kapitány haragos ábrázatának láttára inába szállott minden bátorsága.

— Ki hítt ide titeket, akasztófák? — mordult rája Schneider.

— Ki... ki... hogy ki hívott? — höbötölte a káplár, miközben egészen kizökkent a kerékvágásból — hát... hát a kapitány úr!

— Te szemtelen! rontott szegénynek Scheider — hordod el az irhát egyszerre? No megállj! Szármolok veled odahaza. Ilyen szemtelenül hazudni!

A drabantnak csak az kellett. Féltette a kenyerét, azért rimánkodásra fogta a dolgot:

— Kegyelmezzon, kapitány úr, nem tehetek róla,

zavaromban csúszott ki a számból, elfeledtem, hogy azt nem lett volna szabad mondanom.

— Áh, vagy úgy? — szól közbe a főhadnagy maró gúnynyal — tehát lóvá tettek minket? Áprilist járatott velünk ez a gyáva vénasszony?

— Alávalóság, gyalázat! — szekundált hozzá a tűzoltó-főparancsnok. — Csak jöjjön másodszor!

— De úra—úrain! ha—hallgassanak meg — akadozott Schneider Győző. Arcza holt halavány lett s homlokán nagy csöppekben ült a hideg izzadság — ha egyszer én mondom, hogy nincs úgy. Ezek az emberek hazudnak, esküszöm rá, hogy még a mi igazat mondanak, az is szemenszedett hazugság. No úgy-e, hogy ... hogy hazudtok? — fordult a rendőrök felé. Ajkai remegtek.

Azok összenéztek, mintha egymástól kérnének tanácsot, voltaképen mi volna jobb, az egyszer ráhagyni, vagy nem hagyni, a mit az ő hivatali főnökük mond.

Marci találta föl magát legelőször. Öt gyereke volt odahaza s azok mindennap enni kérnek. Egy szóba kerül és szent a békeség megint a kapitánynyal. Annakokáért rászánta magát arra a keserves szóra.

— Hazudunk — mondta emelt fővel — igenis kérem szeretettel, hogy hazudunk.

— No hallották az urak? fordult diadallal segédei

felé. — Ilyen emberekkel van énnekem dolgom! Hanem csak kerüljünk haza. Elcsaplak mind, alávaló komisz fráterek!

— Ha azoknak a szegényeknek csak a hajuk szála talál is meggörbülni, akkor velem gyülik meg a baja, hallotta az úr? — állott Schneider elé a főhadnagy. Végig nézett rajta s belekapaszkodván a tűzoltó-főparancsnok karjába, azt mondta:

— Menjünk!

Megindultak. Hogy Horváth Gyulához értek, bocsánatot kértek, ha bármi tekintetben is rászolgáltak volna neheztelésére, kezet szorítottak vele s nyomban utána kocsiba vetették magukat.

Horváth Gyula barátjával Tamás Miklóssal jóformán néma szemlélői voltak az imént lefolyt jelenetnek, csak az írnok nem tudta harcias kedvében türtőztetni magát. Szidta a gyáva ragyogóját Schneider Győzőnek, hogy gusztus volt hallgatni s erősen követelte a párbajnak újból való kezdését.

Persze senki se hallgatott rá.

Tamás Miklós csak utólagosan kezdett boszankodni. Bizonyos mértékben megkönnyebbült, látván a dolgok illetén sima lefolyását, hanem amúgy mégis dühös lett, ha rágondolt, Schneider milyen raffineriával intézett mindent. Könnyű volt neki a háromszori golyóváltást a legsúlyosabb föltételek mellett követelni; valóságos lóköető módjára vitte

az orránál fogva s szenvedtette végig ellenfelével a legkomolyabb párviadal előzetes lelkiküzdelmeit. Ő persze nevetett és hozzá könnyen nevetethet. S mindezek fölött pedig legjobban bántotta Tamás Miklóst, hogy még őt is tévútra tudta vezetni. Eléggé ismerte a maga emberét, nem is vette komolyan a legutolsó pillanatig, azért akarta a nyakát tenni rá, hogy semmi se lesz a dologból, de mikor a helyszínére érve, ott találják az új segédekkel, mikor azt látta, hogyan erőszakolják a legsúlyosabb föltételeket, mikor fölállanak s a másik már olvasni kezd... hatványra emelt Tamásnak kellannak lennie, ki még akkor se hisz a dolog komolyságában.

— A gazember! — vicsorította a fogai között.

Mindez persze pillanatnak műve volt csak.

— Talán mi is mehetnénk? — indítványozta az ügyvéd — remélem, semmi dolgunk többé a helyszínén.

— Én is azt hiszem, hogy meginduljunk — hagyta rá Tamás Miklós — különben tartok tőle, hogy képen törülöm azt a másikat, ha mindjárt húsz rendőr állana is őrt körülötte.

— Azután komolyan indulunk már? — habozott Szabó úr, kinek az a sima megoldás sehogyan sem tetszett. Annyira belelovalta már magát párbajsegéd minőségébe, hogy okvetlen vért szeretett volna látni. — Hiszen megnevetnek az emberek!

— Ha nem tart velünk, miattunk itt is maradhat azzal a másikkal — mordult rá Tamás a fontoskodó írnokra.

— Én? már mint én azzal? — méltatlankodott Szabó úr — hát a mennyországban megszenvedném-e mellettem? — s erősen megindult legelől.

Szente Flórián zárta be a menetet. Ő viselte magát szokása ellenére legkomolyabban az egész idő alatt. Úgy látszik, ő csak a megfigyelő szerepére akart vállalkozni, hogy a végén hozza meg azután a maga ítéletét.

Éppen fölültek a kocsira, még Gyula maradt lenni, mikor valaki a háta mögött megszólal:

— Ügyvéd úr, egy szóra kérném.

Horváth visszanéz s legnagyobb csudálatára Győzőt látja maga előtt. Alázatos arczczal és hangon ismételte meg újból kérését.

— Én hát szóba nem állanék vele — tört ki az írnok, hanem Gyula vagy nem hallotta, vagy nem akaria elfogadni útbaigazítását, mert pár lépéssel odább ment a kocsitól s azon kezdte:

— Mit parancsól kapitány úr?

— Igazolni akarom magamat és egész eljárásomat.

— Vagy úgy?

— Igenis — mondta Schneider egész könnyedén, mintha hirtelen visszazökkent volna meg-

szokott fölületes, semmit komolyan nem vevő tónusába — akárhogy bírálják meg mások tetteimet, én tudom, hogy jól cselekszem és jól is cselekedtem. Ketten vagyunk, őszintén beszélhetek, én tényleg nem akartam megverekedni, mert nem volt csöpp okom rá!

— Áh! — álmélkodott az ügyvéd.

— Tökéletesen úgy van, a mint mondtam. A világ azt mondja, hogy én Schäfer Irma miatt hivattam ki ügyvéd urat, annak a becsületét kell védenem kötelességszerűen. Felében igaza van, de a kötelességből nem ismerek el semmit: nekem Irmával szemben nincsenek kötelességeim: én őt nem szeretem, az eljegyzés tetszik tudni, csak olyan pro forma dolog, nem is lesz ő soha a feleségem, mert... no igen, meg is mondhatom, rég kicsinált dolog az már, hogy Matildot vezetem legközelebb oltár elé!

Horváth Gyula első pillanatra megkövülten állott, annyi új dolgot hallott egyszerre. Egyetlen szó nem jött ajakára ámulatában.

— Ezek után — használta ki Schneider Győző az ügyvéd szótlanságát — ezek után remélem, méltányolni fogja ön is tisztességes eljárásomat. Ne tessék azt gondolni, hogy én amolyan vérszomjas vadállat vagyok, szó sincs róla, a kik közelebbről ismernek, azok kitünő pajtásnak tartanak...

— S több mondanivalója nincsen? — kérdezte Horváth Gyula a haragtól remegve. Az az ember teljesen kihozta sodrából.

— Mindent megmondtam.

— Akkor hát ajánlom magamat — végezte a megvetés hangján Gyula s egyszerűen faképnél hagyta csacska ellenfelét.

Lelkében forrott valami, mint az izzó láva a tűzokádó gyomrában. Annyi cinizmus, mennyi Schneider szavaiban nyilvánult, az ő egyenesen gondolkodó becsületes lelkét utálattal töltötte csak el.

— No mit akart a gyáva fráter? — tudakozódott Szabó kíváncsian, mikor az ügyvéd már belevetette magát a kocsiba.

— Semmit — mondta ez kedvetlenül s az egész úton nem tudták azontúl szavát venni.

— Hm — dörmögte az írnok boszúsan, ha meglőtték volna, akkor se lehetne emberevőbb kedvében.

Horváth jól hallotta, az írnok mit morog, hanem rá sem hederített. Talán úgy is igaza van, abban a küzdelemben ő volt a legyőzött, hiszen elvesztette az emberekben való hitét.

Mert kinek higyen? Irmának, ki azt mondja, hogy szereti Győzött s a mellett remegő szavával, fájó tekintetével valamint büszkeségében megtört egész lényével, meghazudtolja önönmagát? vagy

Matildnak talán, ki olyan, mint az áprilisi időjárás, ma mosolyog s másnap elborul? Irmát sajnálta, mert hiszen akár szereti Győzöt, akár nem, minden-hogyan sajnálatraméltó teremtés: ha szereti, azért, mert érdemetlenre pazarolja szive legnemesebb érzelmeit, ha nem szereti, mert csak emésztő küz-delem, keserű csalódás adhatta neki a hazug sza-vakat ajakára. De Matild, hogy az a szép külső, az az örökké kedves természetesség csak mosolygó álarcz legyen, mely addig, míg más szívével játszik, csak önző számítást, kétszinű lelket takar, az meg-vetéssel töltötte el a fiatal embert.

Vagy talán Schneider, mikor a Matilddal való házasságot említette, újból csak hazudott volna? Gyula hiszen garast sem adott már az emberségére, hanem az a biztosság, a melylyel az egyszer beszélt, az többet takart az egyszerű valószínűségnél.

Önkénytelen eszébe jutott Horváthnak, hogy Jean mire figyelmeztette annakidején. Akkor nem akart hinni az inas szavainak s most mintha testet öltene-nek lassan-lassan már a legtisztább lehetetlen-ségek.

El volt keseredve.

Beértek már a városba. Egy fordulónál őszbe-csavarodott falusi ember ötlött Gyula szemébe, a mint kezénél egy fiút vezet. Hogy megpillantotta, a kocsit, megállott s majdnem elnyeltek a szemé-

vel, csak azután hosszú vártatva kapott a kalapjához.

Gyulának is föltűnt az öreg. Mintha ismerné valahonnan.

— Császár bácsi! — tört ki hirtelen gyermeki örömmel, pedig a kocsi már messze elhaladt. — Kocsis megállj!

A kocsis meghúzta a gyeplőt s a lovak megállottak.

— Mit akarsz öcsém? — kérdezte Tamás Miklós, mikor azt látta, hogy az ügyvéd kiszáll.

— Azt a paraszt embert akarom üdvözölni — volt a válasz.

— Hát kicsoda az, hogy olyan nagy czeremóniát csinálsz vele?

— Egy igen-igen becsületes ember — felelt vissza Gyula — csak hajtsatok szépen haza, én majd gyalogszerrel is utánatok találok.

Olyan határozottan beszélt, hogy senki se mert neki ellentmondani. A kocsi megindult, ő pedig sietve ment a falusi ember elé.

— Császár bácsi — szólította meg már messziről — hát csakugyan maga az?

Az öreg a kalapja után kapott, arcza egészen átszellemült az örömtől, mondott volna sokat hamarjában, de nem jutott neki okosabb dolog eszébe, mint hogy:

— Szerencsés jó napot kívánok, tekintetes fiskális úr.

— Hát csak... csakugyan? — kiáltott föl Horváth szívélyes barátsággal elébe nyújtva mind a két kezét.

— Csakugyan bizony — hagyta rá az öreg — én vagyok öcsém, akarom mondani fiskális úr testestől-lelekestől, tetszik tudni, a szám eljár néha, mint a gazdátlan csikó.

— Sebj — vigasztalta Gyula — jó ismerősök között az «öcsém» szokta járni.

— De hátha valakinek annyira fölvitte az Isten a dolgát...

— Akkor köszönettel tartozik azoknak, kik a szekerét tölni segítették.

— Hát aztán elismer még engem, csakugyan elismeri még a szegény öreg Császárt? — hálálkodott az egyszerű ember, miközben szeme elkezdett nedvesedni.

— Kend mindig ünnepet hoz házamhoz, édes jó öregem — volt a meghatott válasz, de azután, hogy megemberelhesse magát, tréfásan folytatta — azt hát föl kell írni a mestergerendára, hogy kend engem meglátogat. Azaz hogy... lassan csak... talán nem is az én kedvemért került meg?

— Hát ki más kedvéért? — méltatlankodott az öreg — nincs az az úr s az úrnak az a pénze,

a melyik kedvéért szegény két lovamat két napi járásra hajtsam, azt elhiheti a tekintetes úr — és büszkén emelte meg a fejét.

— El hát... hogyne hinném, ha egyszer kelmed mondja. No lássa, ez hát derék! Gyerünk csak haza.

Megindult elől. Császár pár lépést tett utána s azután hirtelen megállott.

— De fiskális úr — kezdett megint bele a szóba — hoztam ám másvalakit is?

— Úgy?

— Úgy bizony — pislogott sokatmondóan a két szemével.

— Hadd hallom, no kit?

— Először is a fiamat. Itt van ni! Gyurka eredj, csókolj kezét hamar a tekintetes úrnak, ő az, kiről nektek annyi szépet meséltem már odahaza.

A fiú engedelmeskedett s nyomban hatalmas csókot czuppantott Gyula kezére.

— És Császár bácsinak ekkora fia is van?

— Hát bizony — szerénykedett az öreg. — Szegény embernek gyerek a gazdasága. Szépen van belőle, ez a legkisebbik. Elhoztam, ha netalán fiskális úr valami hasznát vehetné.

— Pompás! — lelkesedett Horváth Gyula — ezt már szeretem. Ha átengedi nekem...

— Testestül-lelkestül.

— Akkor embert faragok belőle, visszafizetem

legalább a kamatját annak, mit Császár bácsi faragott rajtam.

— És még emlékszik?

— Hogy is ne! Mindig azt ígérte, hogy kitekeri a nyakamat, ha becsületes ember nem válik belőlem. Sok hasznát vettem a fenyegetésének.

— Oh! Oh! — hálálkodott látható boldogsággal a paraszt.

— Azért hát a kend fiát meg én fogom becsültre tanítani. No Gyurka, úgy nézz meg engem ezentúl én leszek az édesapád.

— Felelj szépen, köszönd meg a tekintetes úrnak hozzád való szivességét — bízta Császár a fiát.

No és Gyurka megint kezét akart csókolni Gyulának. De ez az egyszer nem engedte.

— Jól van, fiam — mondta megveregetve a vállát — most még nincs köszönni valód. Adja Isten, hogy valamikor még lehessen. No de menjünk már!

Megint haladtak pár lépést és Császár bácsi újból csak megállott. Ott kezdte:

— No és a tekintetes úr nem kérdezi, kit hoztam még?

— Hát csakugyan hozott még valakit?

— Hoztam bizony, még pedig a két leányasszonyt.

— Mit beszél? — tört ki hangos lelkesedéssel Gyula — az én két mamámat?

Császár bácsi a fejével erősen biczegetett hozzá.

— Együtt akartuk hazakeresni a tekintetes urat — próbálta kimagyarázni a dolgot. Hanem Gyulának nem kellett több magyarázat.

— Hol? merre vannak? — kérdezte sietséggel, akárcsak a török ülne a hátán.

— Most bizony magam sem tudom. Mikor megmondták, hogy a fiskális úr nincsen odahaza, hát elindultunk megkeresni a városban. Ők is másfelé tartottak, én is. S tudom Istenem, nagyot néznek, hogy én találtam meg azért is a tekintetes urat. Száz pengőért nem adnám. De ha tetszik, utánuk eredek.

— Úgy, úgy Császár bácsi, az Isten is megáldja, keresse meg őket s mondja meg nekik, hogy alig várom már őket odahaza. Jöjjenek, siessenek!

Abban megállapodtak. Császár nyakába akasztotta a várost a leányasszonyok után, ő pedig sietett haza, hogy Pegonynével elcsinálja, az ő négy vendégét hogyan lehetne legjobban elszállásolni.

Mikor a kapun belépett, Pegonynével találkozott Izgatottan ragadta meg kezét s azt mondta:

— Hála Istennek! Az ég virrasztott fölötte. A kocsi ön nélkül érkezett vissza s mi már két-ségbe voltunk esve.

— Mi? — mosolygott Horváth — hát kicsodák azok a mi?

Pegonyné pillanatig mintha gondolkodott volna, azután egyszerre megvillant valami a szemében, újból kéznél ragadta a fiatal embert, miközben másik kezének mutató ujját ajkához emelte.

— Pszt! csöndesen — figyelmeztette az ügyvédet halkan — jöjjön utánam, én be fogom önnek bizonyítani, szegény teremtés mennyire szereti. Itt álljon meg az ajtó mögött és csak percnyi türelmet kérek.

A bevezetés már a maga különösségénél fogva is érdekelni kezdte Horváthot. Kíváncsian várta, voltaképen mi következik most.

Az következett, hogy Pegonyné, mikor behúzta maga után az ajtót, hangosan szólt oda valakinek:

— Megtörtént, leányom.

— És? — hangzott a türelmetlen kérdés, melyben Horváth szinte ösztönszerűleg Irma hangját vélte fölismerni.

— A legrosszabbra kell elkészülnöd — folytatta Pegonyné — vőlegényed...

— Tovább! — sarkalta izgatottan a leány.

— Hát bizony vőlegényed — itt megint szünetet tartott az asszony, mintha az alkalmas szót keresné.

— Tovább! ne kínozzon! — könyörgött Irma — mi történt ő vele?

— Mondom, hogy vőlegényed...

— Nem őt, a másikat kérdem! — kiáltott a szenvedélytől remegő hangon a fiatal hölgy.

— Miközöd neked a másikhöz?

— Mert közöm van hozzá — toppantott emésztő idegességgel Irma, de a másik pillanatban már mintha megtört volna a büszke lélek ellenállása, sírva fakadt. Nyakába borult Pegonynénak s zokogva esdett:

— Oh! mondd, mi történt ő velem?

— Irma! — tört ki fájó hangon Pegonyné — te... te... szereted azt az embert!

— Istenem, Istenem! — zokogott a leány.

— Tehát igaz?... csakugyan szereted?

— Szeretem — fakadt ki a keserűség tengerével a boldogtalan leány — hát mondd, mi történt velem?

Abban a pillanatban belökték az ajtót.

Irma ajakáról szívrepesztő sikoltás lebbent el s a másik pillanatban már Gyula ölelő karjaiban pihent.

IV.

Szerető szívek.

Karjaiban pihent bomlott hajjal, némán, mozdulatlanul.

A fiatal ember szíve összeszorult, valami zsib-

basztó, érzés verte bilincsbe minden tagját s ugyanakkor mintha lelkét hangosan vádolta volna valami, hogy ő azt a szívet nem értette meg, nem akarta megérteni.

Hanem a másik pillanatban már végtelen boldogság töltötte el egész valóját, lelke reszketett az üdvtől, mikor arra az angyali teremtésre esett tekintete, kit annyi időn keresztül hasztalan keresett szerető szíve kétes sejtésével s ki most elvégre mégis itt karjaiban pihen.

Oly szívesen szólt volna hozzá, olyan repeső örömmel súgott volna valamit fülébe, de nem volt úra önmagának, nem tudott parancsolni gondolatainak. Csak mikor azt látta, hogy a leány megemeli árnyas pilláit, mikor olyan gyöngéd, kifejezéseteli, szinte olvadó tekintetével az ő tekintetébe veszett, akkor tört ki boldog elragadtatással.

— Irmám, kedvesem, oh mondd, hadd halljam még egyszer, oh mondd hát Irmám, szeretsz-e?

— Szeretlek — volt az édes válasz s ajkaik az első tiszta csókba forrtak össze.

Pegonyné látta, hogy az egyszer ő fölösleges. Hamar fölkapott két bugyrot, melyet a falusiak hoztak magukkal s bár máskor talán meg se birta volna azokat mozdítani, az egyszer szinte emberfölötti erővel czipelte terhét kifelé.

Betette maga után az ajtót. Csak künn jutott

azután eszébe, hogy voltaképen, mitevő legyen már most azzal a két bugyorral.

Éppen akkor érkezett meg Császár bácsi a két leányasszonynyal. Valahol szerencsésen elcsípte őket a városban s most éppen azt magyarázta nekik, hogy hát izé... nem megmondta, hogy ő meg-megtalálja a fiskális úrat, előkeríti, ha mindjárt a pokolfenekéről kell is kivadásznia. Az aztán a kutya finom orr.

— A már igaz — boszankodott Horváth Mári — akárcsak valami vadászhoz járt volna iskolába.

— Hát maga meg mit csinál? — szólt rá nyomban Pegonynéra, a mint megpillantotta, hogy az ő bagázsijukat czipeli. — Hallja-e, az a mi portékánk!

— Tudom — felelt némi zavarral a háziasszony. Azok az emberek éppen legrosszabbkor jöttek. Maga se tudta, mit csináljon velük hamarjában. Hogy abba a szobába, hol a két szerető szív egymásra talált, be nem eresztheti, az már az egyszer világosan állott előtte. Akármilyen úton-módon másfelé kell tuszkolnia őket.

— Ki akar minket dobni talán az utcára? — tudakolta sértődötten Losonczy Erzsébet.

— Jaj galambom — kiáltott föl Pegonyné kedves szívélyességgel — inkább abba a másik lakásba akarom szállítani.

— Es minek az?

— Mert... mert az ügyvéd úr mondta. Az az ő lakása. Azt akarja, hogy pakkoljanak ki, tegyék magukat komóttá.

— Vagy úgy? — engesztelődött meg Losonczi Erzsébet — no hát asszonyosság, akkor hiszen csöppet se fáradjon a mi portékánkkal, mert a mint látom, az nem a maga gyöngye kezének termett. Viszszük mi magunk.

És mindjárt ki is vette egyiket a kezéből, a másikon meg Horváth Mari, meg Császár János kezdett veszekedni, hogy melyik vihesse.

Hogy beléptek, a két leányasszony óvatosan kezdte vizsgálgatni jobbról is, balról is a félig nyitott ajtókat. Bizonyosan az ő fiukat keresték. Eleinte várták: talán megkerül magától, hiszen csak meghallotta, hogy ők itt vannak? de mert a maga jószántából csak nem akart jelentkezni, hát bedugták a fejüket; hanem úgy se fődöztek föl semmit. Üres szoba itt is, üres ott is.

— Hát a fiskális úr hol van? — kérdezték majdnem egyszerre a háziasszonytól.

— Hol? Hogy hol van? — akadozott Pegonyné — hát igenis, nincsen ide haza. Elment a szomszédba. Igen sürgős útja volt...

— Elment? Elölünk ment el? — vont a össze kedvetlenül homlokát Horváth Mari.

— No csak ne izéljen kend — vetette oda Császár János — ha nem lett volna dolga, hát bizonyosan el se ment volna. S ha mégis elment, az csak azt mutatja, milyen nagy ember ő, perczig se lehetnek el nélküle a városban. Bizony, ha nem vigyáz, még szétszedik.

— Úgy, úgy — hagyta rá kissé megkönnyebbulve Pegonyné — kend eltalálta, nem hiába, hogy okos ember.

— Meghiszem én azt — szólt büszkén az öreg — csak tessék megkérdezni Pegonyt, vagy igaz, azt nem lehet, tehát tessék elhinni, hogy katona koromban, negyvennyolcban, én voltam a legokosabb az egész eskadronban, a lovakat és ágyúkat is beleértve.

— Jól van no, azt százszor is hallottuk már — útasította rendre Losonczy Erzsébet a henczegő öregget — itt az egyszer másról vagyon szó. Hát aztán ha elment, mikor jön haza? Nem szólt semmit?

— Jaj lelkem, galambom, dehogy nem szólt.

— No lássa — okoskodott Császár.

— Azt mondta, hogy mindenhogyan iparkodik majd hazaszakadni, addig is csak üssék föl a csomagokat. Kíváncsi rá, ha vajjon gondoltak-e ajándékkal is rá? Hoztak-e valamit számára?

— Hogy hoztunk-e? — kérdezte büszkén Horváth Mari — pedig mennyire hoztunk! Akkor hát Isten nevében fogjunk hozzá.

— Pakkoljunk — hagyta rá Losonczi Erzsébet. És elkezdtek a csomagokat oldozni.

Elsőben sereg szoknya, rékli, keszkenő került napfényre.

— Az ünneplőink, tetszik tudni — magyarázta Horváth Mari — így kellett elhozni, mert az úton a sok por megette volna.

— Igen szép — hagyta rá látható érdeklődéssel Pegonyné.

— Itt meg szentiván-almát raktunk össze — jegyezte meg Horváth Mari — a fiskális úr ismeri a fáját, no meg szereti is. Azért hoztunk belőle.

— Igen meg fog örülni neki.

— Én meg dióspatkót sütöttem — szólalt meg Losonczi Erzsébet — gyerekkorában úgy szerette, hogy alig győzött belőle eleget enni.

— Jó gusztusa van neki, tudja, mi a finom portéka. Igen szép, hogy hoztak neki.

— Itt meg — emelt ki valami selyemkeszkenőbe takart kicsi jószágot — itt elhoztuk az örökséget.

— Ah! — érdeklődött Pegonyné — tehát örökölt is utánuk az ügyvéd úr?

— No nem egészen. Szegénység teszi nekünk is a magunk kenyerét, ezreseket nem igen tartogathatunk számára annakokáért. Hanem a mi az apja után maradt, azt megőriztük neki. Tessék imhol, ez a kép maradt utána mindössze.

— A valóságos édes anyja lesz — magyarázta bölcsen Horváth Mari — a pápai bíróság az egész országban meghordozta, hanem csak nem tudott rája akadni.

Pegonyné ezt a magyarázatot már nem hallotta, mert két szeme mint az enyv, úgy rátapadt arra a félig elmosódott arczképre. Egész testében remegni kezdett.

— Szent Isten! — tört ki magánkívül majdnem kísérteti hangon, melyben ijedelem, öröm, bánat és megannyi érzés összeolvadt, azután odadőlt az asztalra és sírni kezdett, hangos zokogással omlottak könnyei.

— Az ég szerelmére! mi baja asszonyság? — keltegette a két leányasszony Pegonynét ijedten, miközben hol jobbról, hol balról huzigálták.

— Ezt hát valami lőtte — jegyezte meg jó szívvvel Császár bácsi — bizonyosan az a kép nem tetszett neki. Lám, most is hogy szorongatja, akárcsak darabokra szedné.

Az öregnek igaza volt. Pegonyné görcsös kézzel fogta azt az arczképet, nem lett volna emberi hatalom, mely tőle elvegye.

— Talán ismerte valamikor azt az asszonyt — vélekedett Császár János.

— Ismertem?! — ugrott föl mint valami villanyos áramtól érintve s szenvedélyes nevetésbe ki-

törve, melyből alig lehetett meghatározni, vajjon öröm vagy bánattól fakadt-e — hogy ismer-tem-e? — Kéjes boldogság ült egyszerre kipirult arczára — hiszen az... az én vagyok... s az a másik az én... az én fiam.

Sok volt a boldogság, mely szívében lakott, lábai nem birták meg, oda borult Császár János nyakába.

Szegény öreggel is régen esett meg, hogy asszony az ő ölelése után kívánczozott volna, meg is ijedt rája, de annyira, hogy minden okos gondolat egyszerre kiszármazott a fejéből. Kézze-lábbal védekezett ellene, mindenhogyan igyekezett szabadulni attól az öleléstől s mellette egyre azt hajtogatta:

— De asszonyság! édes asszonyság! legyen már az eszén... én... én... szegény öreg ember vagyok.

Hanem mind nem használt. Pegonyné nem birt magával, nem forrongó szive hullámozó szenvedélyeivel, neki támasz kellett, hogy kedvére kisírhassa magát.

Ha Horváth Mari nincsen, hát Császár bácsi bizonyosan kétségbeesik. Az mentette meg.

— Hallod-e, Liska — szólt oda haragosan Losonczi Erzsébetnek — ez az asszony el akarja venni a gyermekünket. Mi vagyunk az édes anyja..

— Én vagyok az édes anyja! — kiáltott föl

büszke örömmel Pegonyné, pillanat alatt leszakadt Császár Jánosról, hogy a leányasszonnyal szembe szálljon.

Hanem Horváth Mari nem hagyta magát.

— Hazudik, fikom teremtetten! — sziszszent föl mint valami mérges vipera — mondja még egyszer!

— Mondom is, százszor mondom! Hála legyen néked jó Istenem! Megyek...

— Hová megy? — ugrott elébe Horváth Mari — tapodtat se tesz innen, míg nem tisztáztuk a dolgot. Szeretném én látni, ki meri őt mi tőlünk elvenni. Mi neveltük őt.

— Én meg szültem.

— Bizonyítsa be!

Innen-onnan már birokra ment a két asszony. Császár János vetette magát közbe.

— Be is bizonyítom, csak ereszszenek! — lár-mázott Pegonyné, minden erejét összeszedve, hogy két ellenfelét, kikhez még Losonczi Erzsébet is odaszegődött harmadiknak, az útból félre tolhassa.

Hanem hiába erőlködött szegény asszony. A három erősebb volt nála.

— Mit akarnak hát tőlem? — kérdezte a harag pirjával égő arcán Pegonyné.

— Azt, hogy bizonyítsa be a mit mondott, különben — nem végezte be, csak fenyegetően állott elébe Horváth Mari.

— Mondtam, hogy bebizonyítom.

— Tessék hát no — biráskodott Császár János — csönd és figyelem! Tessék egyszer elkezdeni.

Pillanatnyi szünet állott be. Pegonyné tekintete tétovázva nyugodott meg hol egyik, hol a másik két ellenfelén. De miután látta, hogy ezek valamennyien ki vannak kelve önmagukból s hogy nincs mód körmeik közül szabadulni, hát kérésre fogta a dolgot:

— De a jó Isten szerelmére! Értsenek már szót — könyörgött, hogy a kő is megindult volna rája — ne bántsanak, mikor az enyém, az én gyermekem, ne keserítsenek egy szegény anyát, ki már annyit szenvedett hosszú harmincz esztendőn keresztül. Hiszen itt van a bizonyosság — az arczképre utalt s odatartotta Császár János szeme elé — nézze meg jól s csak látja, hogy ez én vagyok.

— Azt semmiképen se látom — rázta fejét tamáskodó ábrázattal az öreg — ez... no igen, ez az asszony, kit a kép mutat, sokkal fiatalabb...

— No persze! — rimánkodott Pegonyné — de ne feledje, hogy azóta harmincz hosszú esztendő majdnem elmúlt már. Kendnek is szürkébb a haja, mint harmincz évvel ezelőtt.

— Akkor még semmit se volt szürke — jegyezte meg büszkén Császár János.

— No lássa! — folytatta diadallal Pegonyné.

— Hanem — ellenkezett Császár János — az az asszony abroncsos szoknyát visel...

— Persze, hogy azt — szónokolt hévvel a háziasszony — vagy talán manapság nem járnak magyar ruhában az emberek, holott husz évvel ezelőtt még bugyogót viseltek?

— Rongy ember volt, a ki viselte, valamennyit föl kellett volna akasztani — vélekedett Császár bácsi.

— De mégis viselték. És... ha éppen tetszik, jöjjenek velem föl a padlásra; még ott vannak a krinolinok, jöjjenek, megmutatom mind.

— Szoknyákra ma már nem vagyok kíváncsi — ellenkezett Császár János — azaz, hogy teljes életemben nem is voltam; nekünk csak azt bizonyítsa, hogy a fiskális a kegyelmed fia.

— Igenis, azt tessék bizonyítani -- tört rá szinte egy akarattal a két leányasszony.

Pegonyné zavartan tekintett körül.

— De hogyan bizonyítsam? — esedezett keserűséggel -- ha egyszer semmi szavamnak nem hisznek.

— Hogyan? — azt magának kell tudnia — ítélkezett az öreg Császár.

— Bebizonyítom! — kiáltott föl örömmel Pegonyné — csak azért is bebizonyítom. Jöjjenek velem... a szobámban, egyik siffonérban ott fekszik a bizonyíték.

— Arra a bizonyítékra hát kíváncsiak volnánk! —
gúnyolódott Horváth Mari.

— Menjünk! — biztatta őket Császár János.

— Ereszsenek hát! — türelmetlenkedett a háziasszony, miközben a két leányasszonyt félretolta az útból.

— Jól van no — morogta Losonczi Erzsébet — menjünk, hanem ha be nem bizonyítja, akkor nem állok jól semmiért.

Pegonyné előre sietett, a többiek meg utána; mint a hétfejű sárkányok örködtek fölötte, hogy el ne menekülhessen, ki ne szabaduljon körmeik közül.

Hanem hát Pegonynének eszeágában sem volt menekülni. Ő komolyan vette, a mit mondott, tényleg be akarta azoknak a hitetlen embereknek bizonyítani, mennyi jussa vagyon neki Horváth Gyulához.

— Pszt! — figyelmeztette a többi, mikor lakásának ajtajához értek — csöndesen! ne zavarjuk meg őket.

— Már mint kicsodákat? — boszankodott Horváth Mari, kinek harcias kedvében a világon de semmi sem tetszett már.

— Majd meglátja — suttogta Pegonyné s mororában volt valami titokzatos, szinte megbűvölő varázs, hogy a másik háromnak tisztára torkán rekedt minden szó. Csöndben állottak az ajtó előtt,

még a bogár zümmögését is meg lehetett volna hallani.

Ott benn beszéltek.

— Egyről azonban megfeledkeztünk — mondta egy férfihang.

— Kiről? — kérdezte egy dallamos női hang.

— Atyádról — volt a válasz.

— Oh! atyám? Tőle nincs mit tartanunk. Te nem ismered még. Neki jó szíve van: ő odaadja neked kezemet.

— De én nem kérem tőle.

— Gyula! — hallatszott a meglepetés szemrehányó hangja.

— Bocsáss meg, kedvesem, de nem tehetek különben... én... én egyszer megfogadtam, hogy többé nem lépek a házába s azt akarod, hogy szószegővé váljak? Szeretlek, Irma, de... ismétlem, bocsáss meg, én nem tehetek róla, ő egyszer vérig sértett s én meg nem alázom magamat.

— De akkor ki kéri meg tőle kezemet?

— Megkérem én! — kiáltott föl Pegonyné, abban a pillanatban szinte ajtóstul berontva.

Ideje is volt már, különben a leányasszonyok Császár Jánossal egyetemben szép zenebonát csinálnak. Megismerték Gyula hangját. Első pillanatra meghökkentek, kérdőleg néztek egymásra, de a másik perczben már kitört belőlük a méltatlan

kodás Pegonyné ellen, ki nyilván orruknál fogva akarja őket vezetni, kész bolondot csinál belőlük: azt mondja, a fiskális a szomszédban van, mikor pedig itt bújik előlük. No hát, az alávalóság! spionság, czudarság! Nevet se lehet neki adni.

Pegonyné szerencsére elmenekült előlük, hanem hát ők nyomon követték.

— Én kérem meg az én fiam számára lányom kezét! — ismételte gyönyörtől reszkető hangon a háziasszony, egyenesen Gyulának rontott s átkarolva zokogta:

— Én fiam, én gyermekem!

— Bizonyítsa be! — rikoltotta Horváth Mari mérhetetlen haraggal s megragadta jobb karját.

Bántotta, hogy az az idegen asszony minden anyai jussukat, olyan rövid pörrel akarja elsinkófalni előlük. Tessék! Csak szóhoz se juthatnak; messze földről: a szomszéd vármegyéből, kerültek meg fiuk látására és ölelésére, aztán most tessék! hogy erőszakoskodik a másik rajta! Őket, ha akarná is, se vehetné észre.

— Bizonyítsa be! — segített Horváth Marinak Losonczy Erzsébet.

— Igenis, hogy azt be kell bizonyítani — fontoskodott Császár János.

— Bebizonyítom, mondtam, hogy bebizonyítom — jutott szóhoz Pegonyné végtére s eleresztve

az ügyvédet, egy faliszekrényhez futott. Kihúzta egyik fiókját s erősen kezdett kotorászni benne.

Az ügyvéd az egész jelenetből alig értett valamit, Pegonyné szenvedélyes viselkedését annak az örömnél tulajdonította, mely szívét eltöltötte, hogy Irmával elvégre megértették egymást. Hanem a másik három miért üldözi annyi keserőséggel, mit akarnak vele mindenáron bizonyíttatni, csöpp fogalma se volt felőle. S hozzá a két leányasszony, még őt is milyen tartózkodással nézi! Mintha bizony el sem ismernék a fiuknak, vagy ... no igen ... azt várják, hogy ő üdvözlje őket.

És üdvözölte őket. Két kezénél fogta mindkettőt s azt mondta:

— Isten hozta, kedves két mamámat! Nagyobb örömet nem szerezhettek volna, minthogy így fölkerestek.

— Pedig mi keserőségre jöttünk ide — jutott szóhoz a pityergéstől Horváth Mari.

— Bizony, hogy nagy keserőségre — kontrázott neki Losonczi Erzsébet.

— Mi baj, az Istenért? — tudakolta meglepetve az ügyvéd.

— Fáj nekünk, hogy meg kell azt is még érünk...

— A mit megértünk — fejezte be ugyancsak sírásra gyújtva Losonczi Erzsébet.

— De hát mit értek meg? — kérdezte bántódva Gyula.

— Az a fehérnép oka mindennek — kezdte kimagyarázni a dolgot Császár bácsi, miközben Pegonynéra utalt — az vette el tisztára a mi kedvünket.

— Mivel? — rázta a fejét Horváth.

— Mivel? — mondta tovább az öreg — hát azzal hogy a fiskális urat el akarja disputálni mitőlünk.

— Eldisputálni?

— Már bizony. Mert ő akar az édes anyja lenni.

— Meg van! — kiáltott föl kitörő lelkesedéssel Pegonyné — itt, itt van a bizonyíték!

Aranyos rájába foglalt képet tartott Horváth Mari szeme elé. És ez nézte, nézte... Losonczy Erzsébet a háta mögé bújt, úgy segített neki; ketten erőltették a szemüket s a mellett valóságos ijedelem ült ki az ábrázatukra.

A kép tökéletes hasonmása volt Gyula örökségének.

A fiatal embert is közelebb hozta kíváncsisága, de alig vetett egy pillantást a jól ismert képre, hát olyan hangon, hogy meg lehetett volna ijedni tőle, rontott Pegonynénak:

— Kitől került birtokába az a kép?

— Az a kép tulajdon hasonmásom, édes fiam — felelt örömtől sugárzó arczczal s boldogságtól resz-

kető hangon Pegonyné — oh, hát nem ismersz édes anyádra, szeretett gyermekem?

— Anyám! édes anyám! — tört ki magánkívvül Gyula s a másik pillanatban már egymás karjaiban pihentek. Szívük verése egybeforrt, lelkük édeni mámorban úszott. Ha van a földi életnek percze, mikor elül a bánat, meghal a szomorúság, fájdalom, tehetetlenné válik hosszú évek tenger keserve, akkor az a pillanat az, melyben az anya újból szívére szoríthatja halottaiból föltámadt gyermekét. Oh! hiszen Pegonyné régen eltemette már őt, eltemette s virágokat is ültetett képzeletében kedves kicsikéje sírhalmára, oda járt ő álmaiban imádkozni. S ha ábrándjai néha fölkellették őt, hogy anya létére gyönyörködjék magzatjában, akkor abba a gyönyörűségbe éles fájdalom vegyült — a keserű lemondás fájó bánata.

És most ott pihen szíve fölött!

— Köszönöm Istenem! Köszönöm — rebegte mindössze a boldog anya, ha fuldokló zokogásától szóhoz juthatott. — Köszönöm, hogy visszaadtad fiamat!

Sírtak mind a ketten. Elég különös, hogy az ember örömét, bánatát egyaránt könnyeiben áztatja. Abban az öröm megnemesül, a fájdalom megtisztul. Boldog a ki sírni tud.

Irma eleinte szintén nem értette azt a különös

jelenetet, hanem lassan-lassan mintha foszlani kezdett volna a hályog két szeméről s hogy tisztán állott előtte, mi történik itt, hogy édes anyja és fiú egymásra talál, akkor az ő szive is csordul-tig megtelett, viruló arcza megnedvesült: könnyű szántott végig rajta.

Csak a két leányasszony nem tudta, mit csináljon. Császár Jánossal egyetemben kérdőleg tekintettek egymásra. Nem vonták már kétségbe Pegonyné anyai jogait, csak azt nem tudták, mi lesz már most ő velük. Ha fiúkat elvesztették, akkor ugyan mi keresnivalójuk itt? A szünet, illetve az ölelkezés is olyan soká tartott, velük senki nem foglalkozott, égni kezdett a föld már a lábuk alatt s ők egészen önkéntelenül az ajtó felé húzódtak.

Pegonyné vette észre, szegények miben sántikálnak, éppen akkor fejlett ki gyermeke karjaiból. Pillanat alatt útjukat állta.

— Hát maguk miért indulnak? — kérdezte bensőséggel.

— Mert... mert itt már semmi keresnivalónk nincsen — felelt keserűen Horváth Mari.

— És ki mondja azt, hogy nincsen?

— Hiszen nincsen fiúnk többet — kesergett Losonczy Erzsébet.

— Dehogy nincsen, édes galambjaim — veté ellen Pegonyné.

— Hogy volna, ha egyszer asszonyság az édes anyja — okoskodott Császár János.

— Furcsa! — kiáltott föl az engesztelődés könyörgő hangján — hát nem volt előbb két mamája?

— Az már szent igaz.

— No hát akkor lesz most három anyja.

Arra az eredeti gondolatra Császár Jánosnak nem volt szava. Iszonyú zavarba jött rája.

— Aztán nem szeretnék ezentúl is, kit eddig annyira szerettek? — fordult Pegonyné a két leányasszony felé.

— Mi? őt nem szeretni?! — méltatlankodtak ők egyszerre.

— No hát akkor szeressük őt ezentúl hárman — mondta a végtelen megihatottság hangján Pegonyné és nyakába borult Horváth Marinak. — Isten fizesse meg a jószágukat, Isten fizesse meg az áldott lelküknek, mit vele, az én fiammal tettek.

Arra azután megolvadt a jég a két leány szívében, úgy nekipityeredtek, mint az ég, mikor kéthetes esőbe kezd. Szerencsére Császár János hamarosan kizavarta őket a kerékvágásból. Nem tudta jó szemmel nézni, hogy az asszonynépek háta mögött Irma szintén Gyula ölébe dőlt. Hogy nem röstelli annyi ember előtt!

— Hohó! — neszezte egészen komolyan —

odanézzenek csak! hát annak mi jussa a mi fiskális urunkhoz? Az talán a negyedik édes anyja?

— Ne bántsa őket, bácsi — csitította Pegonyné a magából kikelt öreget — az lesz Gyulának nemsokára a legkisebbik mamája.

— Szamárság! — motyogta Császár János — a legkisebbik mamája! hát miféle nemzetség legyen az?

— Az ő kedves kis felesége — magyarázta ki magát a háziasszony — úgy ám lelkeim, lakodalom léssen nemsokára minálunk. Mi tartjuk ki härman mamák.

— Isten éltesse őket! — kezdett el Császár újra lelkesedni — ott leszek én is azon a lakodalmon. Én verem csapra a hordókat.

— Te pedig, kedves kicsikém — fogta kéznél Pegonyné Irmát — úgy nézz meg minket, hogy jaj lesz teneked, mert három napát kapsz egyszerre.

— Ne... ne féljen a kisasszony — akadozott Horváth Mari — mert... mert igenis, hogy mi magát is igen fogjuk szeretni.

Irma szívéből olvasott a beszélőnek, köszönet fejében megölelte az egyszerű asszonyt, még Losonczi Erzsébetnek is jutott belőle. Császár János szintén odaállott — ma már annyit látta ölelkezni az embereket, hogy szinte kedve szottyant ő neki is megpróbálni.

Hanem neki már semmi sem jutott. Kénytelen-kelletlen azzal vigasztalta magát, hogy hiszen sebaj: a lakodalomból majd kiveszi a maga részét, mert hogy hordót másnak csapolásra át nem enged, az már olyan bizonyos, minthogy az ő fiából is fiskális válik. Megmondta Gyula — ő taníttatja.

V.

Követek leszünk.

Addig, míg künn az erdőben az ellenfelek egymással szemben állottak, Juhásznéknál otthon haditanácsot tartottak. Hárman vettek benne részt: a szülők és Tildi.

A szép lány jövőjéről vala szó.

— No hát tudjátok — kezdte Juhász Ráfael — akárki mit mond, de nekem az a Győző gyerek tetszik.

— Nekem meg már régen tetszett — tette hozzá Juhászné — higgyétek meg, az a bátorság, melylyel tegnap Irmának védelmére kelt, az hát imponáló valami. Nem hiába, hogy a polgármester mindenáron meg szeretné a lánya számára fogni.

Itt Juhászné szívből elkezdett kacagni.

— Mit nevensz, asszony? — méltatlankodott férje.

— Hogyne nevetnék, mikor egyszer nevetnem muszáj — és újból rákezdett a hahotára.

— Nem értelek, hát van azon valami nevetni-való, ha azt a fiút egy és mindenkorra elveszítjük? Úgy hozzászoktam újabban...

— Elveszítjük? — volt a gúnyos válasz.

— No talán nem? Hiszen csak hallottad, hogy Irmával már jegyet is váltott.

— Hahaha! — nevetett görcsösen Juhászné — jaj nekem, hahaha!

— Csak bele ne fuladj no! — boszankodott Juhász Ráfael — föl nem foghatom, mi nevetni-való van azon?

— Micsoda? — kiáltott föl önérzettel az asszony, miközben kissé megemberelte magát — no hát ha éppenséggel tudni akarod, miért van olyan jó kedvem, Tildi megmondja. No, Tildi lelkem, csak rajta, hadd hallja a papád is, mi ujság.

Matild is bájos mosolyra vonta a száját s csöpp zavar nélkül bökte ki:

— Hát bizony, kedves papám, az az ujság, hogy Győző ma reggel szerelmet vallott nekem.

Arra Juhász Ráfael maga se tudta, mi lelte hirtelen, szinte ijedten ugrott föl helyéről.

— Komolyan beszélsz, gyerek? — kérdezte szinte magán kívül.

— Komolyan, persze hogy komolyan — mosolygott a szép leány.

— De hát akkor mi lesz Irmával?

— Furcsa! — kapott szavába Juhászné — szeretném tudni, mi törődni valód van Irmával? Hoppon hagyja azt a leányt és punktum.

— Hanem jegyváltás után!

— Mi közöd hozzá? annál nagyobb lesz a megaláztatása.

— S az én boszúm teljes — tört ki szenvedélyesen Matild. Abban a pillanatban alig lehetett ráismerni. Szép vonásait a káröröm valósággal elrutította. Mintha valami alvó démon kelt volna életre szívében s annak vigyorgó nevetése rítt volna ki két sötét szeméből.

Juhász Ráfael megvakarta a füle tövét. Hol feleségére, hol meg leányára nézett. Igazán nem tudta, hányadán van azzal a két nővel.

— Hát'szen jól van no, ha szerelmet vallott — jutott végtére szóhoz a háziúr — most csak azt szeretném tudni, mit válaszoltál neki te, leányom?

Matild vállát vont.

— Mit válaszoltam volna!

— Ebből még mindig nem értek semmit.

— Hogy lehet azt meg nem érteni! — boszankodott Juhászné — Tildi sem igent nem mondott, se nemet, a mint már az okos leányok olyankor csinálni szokták.

— És Győző meglegedett az olyan se hideg, se meleg felelettel?

— Szentül meg van győződve róla, hogy Tildi fülig szerelmes beléje — magyarázta ki magát az asszony. — Különben is, mit okoskodunk annyit, régen megmondottuk, ha már a fiskális és Győző között kellene választani, akkor inkább az utóbbit. Horváth eszköznek igen jó volt, hanem vőnek?... Belevénül, mire annyit megkeres, a mennyi Győzőnek a Pegony-örökség révén egyszerre az ölébe hull.

— Jól van no — válaszolt Ráfael úr — hanem azért a másik se kutya.

— Horváthot érted?

— Hiszen arról beszéltél. És aztán ne feledd, hogy ha azt az embert egyszerre elvadítjuk a háztól és ellenünk talál fordulni, akkor még cifra világ lehet belőle. Szóval Tildi igen okosan játszott a szerepét, úgy vezette az orránál fogva, hogy gusztus volt nézni.

— De papa! — szégyenkezett Matild.

— Jól van, jól. A mit láttam, azt láttam. Horváth fülig szerelmes beléd és... és tudjátok, mindig jó, ha valakinek még egy ütőkártyája van tartalékban.

— Én is azt mondom — ellenkezett Juhászné — de elvégre itt az ideje, egyben csak meg kell véglegesen állapodnunk. Melyik kell hát no, Horváth vagy Győző?

— Eredj, fuss utánuk. Ma talán egyik még a fűbe harap. Hallom, iszonyú föltételeket kötöttek ki.

— Törődöm én a föltételekkel.

— De hát csak meg kell várnunk a párbaj végét!

— Meg, meg, hanem azért választanunk most is lehet.

— Válasszon hát Tildi és ne kínozzatok. Egészen olyan formája van, mintha én mennék férjhez.

— Kellenél is valakinek!

— Kellettem neked. Majdnem belevesztél az örömbé, mikor megkértelek — pattant föl sértődve Juhász.

— De papa! — lépett közbe Tildi.

— Beszélj az anyáddal, mit hord össze annyi bolondot.

— Bolondot? — kartácsolt a másik — igen, mert rövid az eszed, mert a sütnivalód nem ér el odáig.

— Te tudod, az én eszem mindig messzebb hord a tiednél, asszony, légy meggyőződve róla. Igenis nagyságos asszonyom.

— Még nem igen volt alkalmam tapasztalni — gúnyolódott a feleség.

— Ha nem volt, hát majd lesz rá alkalmad — mondta Juhász önérzettel, fölkelt és büszkén járt föl alá a szobában.

A két hölgy csak nézte, hogy dagad a melle az önérzettől. Igazán nem tudták, hová lyukad ki az a nagyhangú bevezetés.

Juhász Ráfael egyszer csak megállott a felesége előtt s hányavetin biztatta:

— Nézz meg engem, asszony!

— Látlak, Ráfael, látlak — mondta az asszony.

— De úgy nézz meg engem, hogy mi leszek én?

— No mi lész?

— Micsoda? hehehe, no úgy-e, hogy megáll az eszed? Ládd-e, csak azt akartam.

— Utazik az eszed, Ráfael?

— Utazik? majd magam utazom nemsokára. Száz kocsi kísér... elől viszik a zászlót... azt a dáridóját, az lesz még csak az élet.

— De Ráfael! — kiáltott föl aggódó tekintettel Juhászné.

— Ej mit! hát még most se tudod, miről vagyon szó? — pöffeszkedett a férj — no látod, látod, milyen csibeeszetek van nektek asszonyoknak. Hosszú kocsisor, zászló, két banda cigány s ti még azt se tudjátok, mi az?

Juhászné perczről-perczre zavartabb lett. Férjének különös modora egészen kizökkentette a csapásból. Szentül azt hitte, hogy Ráfael úrnak elszabadult egy kereke.

— Megmondom, ne féljete! — vette föl a szót jó hosszú szünet után Juhász, mintha élvezni akarná a két nő zavarát — nem volna ugyan szabad, mert asszonyoknak nem tanácsos mindjárt

mindent az orrukra kötni, de ha már egyszer annyira vagyunk, hát nem bánom, tudjátok meg, hogy...

— Hogy? — kapott szavába Juhászné.

— No igenis, hogy — ismét szünet következett — hogy nemsokára képviselő leszek.

— Képviselő?! — kiáltott föl a két hölgy majdnem egyszerre.

— No persze, hogy persze, tudjátok olyan követ, kit száz kocsival kísérnek, kinek az egészségére ezeken isznak meg szavaznak, kitől a miniszterek maguk remegnek és ki hogyha beszél Pesten, hát millió ember azon kérődzik hónapokon keresztül az egész országban. Úgy bizony, galambjaim, olyan képviselő leszek én is.

Megint sétálni kezdett a szobában; a melle úgy kidomborodott, hogy egy három esztendőös bakakáplár beleveszekednék, ha utána próbálná csinálni.

— Mi jut eszedbe? — jutott szóhoz végre Juhászné — te? Te akarsz képviselő lenni? Szeretném látni, kiket képviselnél te!

— Ha úgy tetszik, mindjárt megláthatod, mert mára ígértek hozzám deputációba.

— Ugyan? — gunyolódott az asszony.

— Ugyan ide, ugyan oda, úgy van az, a mint mondtam — vágta ki erélyes hangon Juhász — eredjetek csak a konyhába s készíttetek vagy hús

emberre de olyan ebédet, hogy megemlegessék, kinek az asztalánál ettek.

— Komolyan beszélsz?

— De asszony! ne dühösíts, ha mondom. Még a te zsugoriságodon múlik a képviselőségem.

— Dehogy múlik, dehogy múlik — gúnyolódott az asszony — éppen te kellesz fönn Pesten, négyesfogatot küldenek eléd a miniszterek.

— Hát mégy, vagy nem mégy? — tört ki szenvedélyes haraggal Juhász Ráfael alig lépésnyire felesége előtt megállva. Olyan formája volt, mint a ki két markával is képes volna a kontyába beleszeretni.

S az hatott. Az asszony jónak látta engedni; olyan hamar elpusztult a szobából, mint a zsidók az utczáról, mikor udvaron licitálnak. Matild is utána szerződött. Ő se találta valami nagyon tanácsosnak a haragos apával az egyszer kikötni. Künn azután meghányták-vetették, mi lötte az öreget, mert hogy valami kereke meghibbant, az több mint kétszer kettő.

Pedig hát Juhász Ráfael távolról se volt olyan bolond, mint a hogy a külszine mutatta. A képviselőségét nem kapta a levegőből, mert azt tényleg fölajánlották neki. Úgy történt a dolog, hogy a jó sárváriak siralmas választás elébe néztek: nem volt kerületükben ellenjelölt. Pedig választás ellen-

jelölt nélkül, egyszerűen nem választás, mint a hogy a pipát is kostök nélkül füstre lehet akasztani. Megveszett az olyan választásnál az eszem-iszom jókedv; jobban megveszett, mint a magyarok szerencséje Mohácsnál. Az olyan képviselő-jelölt, kinek nincsen ellenfele, valóságos átok egy-egy szerencsétlen kerületre, mert se nem ígér, se nem ad, úgy szorongatja a bugyellárisa madzagját, akár a kötél az akasztott ember nyakát; azon garasára szusz ki nem jöhet.

És az a gyalázat az egyszer megesett Sárvár városán. Az egykori híres kortesek gyászba öltöztek, torkukat vízzel öntözték s közbe hangosan elkerítették annak az elfajult világnak áldatlan ragyogóját. Hogy ő nekik az olyan szomorú választást meg kell érniök! Skandalum!

Addig, míg egyenkint neszezték, addig még csak hagyján, abból csöpp veszedelem se származott, hanem mikor Duhaj Imre tanácsára egyszer tanácskozássra gyülemlettek össze valamennyien, akkor megkondukt a vészharang. Duhaj Imre határozati javaslatát erős ordítózasokkal fogadták el. Hangzott vala pedig az ekképen:

— Alávalóság, gyalázat! Ellenjelölt nélkül nem választunk.

Papirra tették s valamennyien aláírták. Azután pedig kiadták a jelszót, hogy meg kell járni a

vármegyét s fölhasználni mindenáron egy jelöltet, ha mindjárt akkora is volna csak, mint valami megtermett embernek a két ökle.

Igy került egyik kortes Kőszegre. Erősen tudakozódott mindenfelé, nem akadna-e a városban valamirevaló követjelölt. Legtöbben rázták a fejüket; ha még posztót, vagy bort keresne Kőszegen, az még érthető dolog, de képviselőjelöltet! be kellene csukatni a bolondokházába érte.

A kortes elkeseredésében bement egyik borbélyhoz a bajuszát fölsültetni. Választás alatt csak úgy van tekintélye a kortesnek, ha olyan hegyesre van fenne a bajusza, mint egy nagyobbfajta vasvilla ága. No és mert a borbélyok gyakran igen sokat tudnak, hát a mi emberünk is elkezdte:

— Hallja-e maga kinézer, nem találkoznék itt itt valami képviselőjelöltnek való ember?

— Több is mint kellene — volt a nagyhangú válasz.

— Ne beszéljen!

— Beszélek biz' én.

— Teszem példának okáért — kezdett reménykedni a kortes — mondjon csak egyet.

— Ott van az új fiskálisunk. Okos ember, ha elkezd beszélni, hát másik száz bizonyosan nem jut szóhoz.

— Az már valami. Hanem hát a földolog?

— No micsoda a képviselőjelöltnél a fődolog? — kíváncsiskodott a borbély.

— A pénz, barátom, a pénz. Ha okos ember kellene csak, akkor közöttünk is százával akad, hanem nekünk olyan ember kell, kinek úgy húsz-harminczezer pengő meg se kottyán.

— Áh! — tátotta el a száját a borbély.

— No csak ne jajgasson, úgy van az, a mint mondom. Azért hát ha valami gazdag embert tud, akkor csak ki vele.

— Hm — morgott a borbély — gazdag ember! hogayne akadna nálunk gazdag ember!

— Teszem no? — türelmetlenkedett a másik.

— Teszem, ott van Juhász Ráfaél. Több a bankója, mint a bibliának levele.

— Ne mondja!

— Ha nem tetszik, hát mit kérdez? — méltatlankodott a borbély.

— Hogy Juhász Ráfael olyan gazdag ember! — mormogta a kortes — a nyüstjét neki, akkor ő a mi emberünk. Fölléptetjük! — pattant föl már hangos szóval a helyéről.

— Azt megtehetik, hanem sok köszönet nem igen lesz benne — mondta gúnyosan a borbély.

— Mit tud bele maga. A fődolog az, hogy pénze van.

— De nem ereszti.

— A képviselőjelöltnek muszáj ereszteni.

— Minden garast a fogához ver.

— Azzal mi nem törődünk — lelkesedett a kortes — értjük már a módját, hogyan kell a fukar embert megköpölözni.

— Arra hát én is kíváncsi vagyok, hogyan kezdik Juhásznál.

— Hej barátom, borbélyom — kiáltott föl jó kedvvel a fent bajuszú — maga, látom, ahhoz még csöppet sem ért. Látott-e már kis gyereket, mikor az esőárokba gátat épít?

— Hogyne láttam volna.

— Az ujjával azután keresztül szúrja s azon kezd csurogni vékonyan...

— Úgy van egészen.

— No hát akkor vegyen arról példát. Minél vékonyabban csurog először, annál vastagabban adja később, ha a duzzadt víz a lyukat kivájja. Azt hiszem, most már kezd pedzeni a dolgot?

— Úgy félig-meddig.

— No és hol, merre lakik a medve?

— A tulsó soron a harmadik házban.

— Pompás! Isten kenddel.

— Jó szerencsét! — mondta rá a borbély s tamaskodó ábrázattal nézett utána.

A kortes azonban nem vette tréfára a dolgot. Egyenesen berontott Juhászhoz s minden hosszabb

bevezetés nélkül tudtára adta, miszerint a sárvári ellenzék az ő nemes személyét választotta ki, hogy köréje csoportosulva diadalra vigyék a becsületes politika szennytelen zászlaját.

Juhász Ráfael eleinte csak ámult, bámult; sehogy sem akarta megérteni, mit beszél a másik. S még akkor is, mikor kezdte érteni, még akkor is ötödölt, hatodolt.

— De... de uram... képviselő én? mit gondol?

— Nem gondolok semmit — válaszolt a kortes — én csak a befejezett tényt adtam tudtára.

— De ... de úram, nem vagyok rá méltó.

— Mi tudjuk legjobban, kicsoda rá méltó.

— Nem sze ... szereztem még érdemet!

— Nem-e? Akkor, uram, ön vagy túl szerény vagy nem ismeri érdemeit. Mert igenis, uram, ön először számottevő ember.

— Hogy Kőszegen számot teszek, az bizonyos, markomban tartok minden embert.

— Másodszor ön kiváló hazafi.

— Szeretem hazámat. Az ingemet is fölláldoznám érte.

— Harmadszor ön népszerű ember.

— Az ebédeimet csakugyan szívesen látogatja mindenki.

— No és kell ennél több? — tört ki sunyorítva a kortes — ön a mi emberünk!

— S gondolja uram, hogy valaki rám talál szavazni?

— Valaki?! Kétezer voks bizonyos, olyan bizonyos, mint egy gazember a pokolban.

— No ... no ... csak túlságos vérmes reményeket ne tessék táplálni előre.

— Oh! kérem, ismerem én a magam embereit. Sok választást végigcsináltam már... megbuktattam államtitkárokat, minisztereket. A multkor is megakartak tíz zacskó pénzzel vesztegetni; de uram, én tudom mi a böcsület: a lelkemet nyomorult aranyért nem adom. Ha egyszer valaki mellett kiállok, akkor kiállottam; mikor én valakinek a nevét zászlómra kiírom, akkor csak akaszsa föl magát az ellenfél, vagy vegyen mindjárt mérget, mert folt se válik belőle. Úgy bizony úram.

A bajszos kortes olyan meggyőző határozottsággal beszélt, hogy Juhász Ráfaelben szinte önkénytelenül ébredezett a nagyravágyás ördöge.

— Hm ... hm ... — morogta halkan — ennek biz fele se tréfa.

— Tréfa? azt mondja az úr tréfa? — biztatta a másik — majd holnap beszéljen az úr. Húszan jövünk deputációba, hogy ünnepélyesen felkérjük jelöltünknek. Addig is ajánlom magamat.

Megrázta Juhász kezét amúgy magyarosan és az ajtó felé ment.

— Hát ... hát — szólt a házigazda — ebéddel várjam az urakat, vagy vacsorával?

— Jó lesz mindkettő — volt a válasz — mert hogy megkerülünk, az olyan bizonyos, a mint-hogy jóevők leszünk valamennyien. Isten megáldja az úrat addig is.

A kortes odébb állott, Juhász meg nem találta helyét semerre. Ki szeretett volna futni a feleségéhez s hangos örömmel tudomására hozni, minemű kitüntetés érte őt a mai napon. Hanem mégis meggondolta magát. Asszonyinak nem jó mindent az orrára kötni, még utóvégre időnek előtte eljár a szája s ha a követség meg mégis elmaradna, akkor ország-világ őt nevetné.

Hanem ma már ki nem tudta vallani tovább az asszony henczegését, csak azért is megmondta neki, hogy úgy nézzen rá, mint a kit követnek szántak. Büszke lehet az urára.

Míg az asszonyok künn forgolódtak, addig Juhász odabenn türelmetlenül számlálgatta a perczeket. Legjobban szerette volna, ha láthatta, jobban mondva fogadhatta volna már a követséget.

No és a farkast nem igen kell sokat emlegetni, ott kullog a kertek alatt. Juhász Ráfael háza előtt is nagy robajjal állott meg két kocsí. Nem ültek rajta húszan, hanem hát tíz mégis lekapaszkodott az ülésekről s egyenesen a kapu alá tartottak; leg-

elől a kifentbajuszú ember, kivel előtte való nap annyit traktált.

Juhász Ráfael önkénytelen huzigálni kezdte a kabátját, mert az már csak kidukál nekik, hogy tisztességgel fogadja őket. Mire az ajtó megnyílt, arra már ünnepies állásba is helyezkedett.

Elsőnek egy pörgekalapú kossuthszakállas úriember lépett be, katonásan köszöntött, azután pedig kettőt-hármat köhécselve öblös hangján következőket mondta:

— Légy üdvöz hazánknak dicső fia! Tekints végig rajtunk, a hányan itt vagyunk, egész kerületnek a nevében beszélünk. Erényeidnek fénye ezer palotába, gunyhóba világított s a haza azzal rója le tartozását némileg irányodban, hogy a sárvári követségre meghívott. Kövesd a hívó szózatot, tűzd ki a szeplőtelen zászlót s az megfogamzik a szabadságnak vérrel áztatott földjében, megfogamzik de úgy, mint a százados tölgy szilárdan áll a maga helyén: megbirkózik széllel, viharral, a mint-hogy mi is megbirkózunk száz ellenséggel. Te vagy a mi vezérünk, indulj meg előre s mi vakon követünk hét poklokon keresztül. Éljen!

— Éljen! — ordította a többi, hogy Juhászné ijedten rontott a szobába.

Juhász intett neki, maradjon csak künn: aszszonynak semmi keresete, a hol politika vagy

a dologban S úgy félhangon osztotta neki a papancsot:

— Az ebéd készen legyen, azt mondom — azután pedig a követekhez fordult. — Kedves polgártársak! — kezdte meghatott hangon — köszönöm, szívből köszönöm a kitüntetést, melylyel drága bizalmuk csekélységem felé fordult. Ha nincs is annyi érdemem, mennyit kitünő szónokuk rám halmozott, annyit azonban mondhatok, hogy jó ember vagyok. Azt mondták, induljak előre, önök követnek; bocsánatot kérek, én az ellenkezőt volnék bátor indítványozni, egyelőre még ne induljunk, mert az urak ebéden nálam maradnak.

— Éljen! — ordították a többiek.

— Azaz, hogy induljunk — szólalt meg újból Juhász.

A követség egymásra nézett, de Juhász elég szellemenesen fejezte be:

— Induljunk a pinczébe!

Arra lett még csak valóságos ribillió. A kortesek, Duhaj Imrével a szónokkal az élükön, sorra ölelték Juhász Ráfaelt.

— Ez a mi emberünk! Tudtuk, ki válik be követnek! Éljen Juhász Ráfael! — hangzott össze-vissza s a házigazda szentül azt hitte, hogy iziben megeshzik. Annyi dicsőséget teljes életében nem álmodott, ezért pár hordót a legzsugoribb ember is szívesen

csapra verne, miért ne tenné meg akkor Juhász Ráfael!

Megtette, nagyon is megtette; kimentek a szőlőbe, de vissza, már nem találtak vissza: csak mikor az est sötét köpönyegébe tudtak kapaszkodni, akkor oldalaztak dicsőséggel haza. Az nap kárba veszett az ebéd, kárba a vacsora, senki nem evett semmit: éjjeli szállásról kellett gondoskodni mindössze.

Mikor már valamennyien elpihentek, arra Jean is előbújt valahonnan: színét se látták naphosszat. Azt mondta, hogy kíváncsi volt a párbaj kimenetelére, azért egész nap a nyomukban volt, de végre is nyomukat vesztette. Hogyan folyt le a párbaj, azt nem tudja, sok mindenfélét beszélnek a városban, de hogy mindkét ellenfél sértetlen, annyi bizonyos.

— No akkor jól van — ásított kedvetlenül Juhász Ráfael.

— De nincs bizony az jól.

— Hát jobb lett volna, ha megeszik egymást? — mordult Juhász dühösen az inasra.

— A mint veszszük, inkább meghalni, mint becsület nélkül élni — ítélkezett büszkén a titkár.

— Bolond beszéd! — házsártoskodott a gazda nehéz fővel — a maga böcsületéért sem adok pipadohányt.

— De uram! — pattant föl Jean.

— Hát nem volt már becsukva?

— Kikérem magamnak, hogy valaki azt emlegetse. Azért én nem voltam gyáva.

— Hát kicsoda a gyáva?

— Valószínűleg Schneider kapitány úr. Megugrott a párbaj elől. Különben holnap majd bővebbet tudunk meg az eset felől. Talán megkerül Horváth ügyvéd úr, vagy valaki a segédek közül. Schneider Győző tudom tagadni fog mindent, azért tessék Tildi kisasszonyt előre óvni attól az embertől.

— Mi köze hozzá Tildinek? — tört ki haraggal Juhász, a két szemét mereven az inasra függesztve.

— Csak azt gondoltam — volt a kitérő válasz — mert . . . mert, no igen, a kapitány udvarol a kisasszonynak.

— Le is verem a lábát! Tildi nem termett csak amolyan falusi gavallérnak, ő fővárosi hölgy lesz.

— Fővárosi hölgy? — csodálkozott a titkár.

— No igen — lármázott rekedt hangon Juhász — fölmegyünk a fővárosba s miniszterek, grófok, bárók vetekednek majd utána.

— S mikor megyünk föl a fővárosba? — kérdezte kerekrenyilt szemekkel az inas. Ez újság volt előtte.

— Mikor? hehehe! hát akkor majd, ha megválasztottak.

— Minek?

— Minek? Hehehe, hihhi ... oh hát maga azt csak nem is tudja?

Jean bambán meredt gazdájára.

— Oh! oh, hogy maga azt még nem tudja. Persze, hogy persze. Egész nap csavarog s akkor szopjon valamit az ujjából. Hát úgy nézzen meg, hogy én Sárvárott föllépek képviselőjelöltnek, két hét múlva megválasztanak s azután fölmegyünk Pestre. Úgy ám, kedves titkárom.

Fölkelt, hanem igen nehezek lévén a lábai, az inas nyakába borult s azonközben egyre csak azt hajtotta:

— Úgy, úgy, édes Jeanom, elmegyünk Pestre, követek leszünk.

— És kik léptették föl? — kérdezte az inas, miközben mindenáron szabadulni próbált az édes tehertől.

— Ottbenn vannak fiam — mutatott Juhász kissé imbolyogva a folyosó ajtóik felé — alusznak, hehehe, be vannak rúgva hihhi, fél hordóval megittunk, csak én tartom magamat vitézül.

Pár lépést tett az asztal felé, de ha az inas idejében föl nem fogja, hát szentül keresztülbukik egy széken.

— Elmegyek én is aludni — motyogta Juhász végül — csak maga nem aluszik. Érti? Maga nem aluszik.

— Hát mit csináljak?

— Programmbeszédet ír. Érti? Megcsinálja a beszédemet, mert én okos ember vagyok ... én, én senkire rászorulni nem akarok.

— Most már értem — vakarta meg a fületövét Jean — de hát miféle párti legyen az a programmbeszéd?

— Kérdezze meg azoktól — mutatott a folyosó felé s egy székbe roskadt, miután hiába próbálta már sok tipródás után az egyensúlyt föntartani — csak kérdezze meg azoktól. Hehehe ... követek leszünk ... hihhi. ...

VI.

A programmbeszéd.

Másnap már a fél város tudta, miféle vendégei vannak Juhász Ráfaelnek s minemű járatban leledzenek. Voltak, a kik komolyan vették, voltak, a kik rázták a fejüket hozzá. Igazán komolyan Juhászné fogta föl leányostul a dolgot, hiszen ők közvetlenül tanúi voltak annak a sok szép dikciónak, melyek a házukban a képviselőség tárgyában estek. Pedig

hát a közmondás azt tartja, szél nélkül nem mozog a levél. Azután meg Juhász Ráfael maga is mintha egészen más bőrbe bujt volna. Miután vendégei elmentek, iszonyú lármázást vitt végbe nap napután. Az a különben végtelen csendes ember most folyton kiabált, szónokolt:

— Tiszelt polgártársak! — hallatszott ki minduntalan az udvarra, meg néha-néha az utcára is. A járókelők sokatmondó tekintettel néztek egymásra.

— Tisztelt polgártársak! — kezdte megint — tekintsetek körül, nézzétek hogy pusztulunk veszünk, maholnap már nincs egy betevő falatunk s kérdezzétek meg, ki ennek az oka? Megmondom én: a gaz kormány! Éljen! viharos taps.

— Ne úgy kérem — szólt közbe Jean — élje-nezni meg tapsolni majd csak a választók fognak, azt nem szabad hozzámondani. Tehát tovább.

— Viharos taps — kezdte Juhász dühös hangsúlyozással.

— Mondtam, hogy ne.

— Jól van no. De ha azt nem mondom, hogyan találjam meg a többit? Azaz megvan már, másodszor is kedves polgártársak! Nézzetek bele az erszényetekbe s ha látjátok, hogy mint pusztulnak onnan a tallérok, bankók, akkor lehetetlen el nem keserednünk. Úgy van!

— Megint nem tartozik hozzá.

— De az csak hozzátartozik: tisztelt polgártársak, én ammondó vagyok: le ezzel az átkos kormányval, olyan az mint a poloska, nem kegyelmez senkinek, olyan mint a piócza, el nem ereszti addig áldozatát, míg csak megrepedésig tele nem szíttá magát. Csakhogy a kormány, tisztelt polgártársak, nagy evő, az soha sem szíjja magát teli. No, jól van?

— Bravó! kitűnő!

— Ha ez nem gyűjtja meg a sárváriakat, akkor vizes fával van megrakva az eszük. Fölséges, mondhatom, valóságos mestermű a beszéd, soha se hittem volna, hogy magában annyi tudomány lakozék, barátom.

— Hja! megtanultam a főispánnál. Mi mindig jól beszéltünk.

— Végig még nem tudom, hanem hát remélem egy hét leforgása alatt, úgy megy mint a vízfolyás. Álmomban is elmondom. Hanem azért maga, barátom, mellettem lesz. Úgy-e, hogy sűg?

— Föltétlenül.

— Mert hát nem tudni, mi történik néha. Én legalább azt hallottam, hogy miniszterek is bele-sültek már a beszédjükbe.

— Akárhányszor.

— No azért mondom. Aztán barátom ne gon-

dolja ám, hogy ingyen kívánom magától, lesz magára gondom.

— Oh! kérem.

— No tudom, hogy mulandó javakra, teszem, pénzre nem áhitozik, mert hát azt is adhatnék éppenséggel, de nem sértem meg szerénységét, hanem ha majd Pesten leszünk, valami zsíros hivatalt kijárok magának. Mert hát tudja, képviselőnek az valóságos gyerekség: megígérem a miniszternek, hogy egyszer nem beszélek ellene s az szívesen megteszi valami pénzolvasó főnöknek. S a hol a bankó dögiben van, ott ha egy kettő félre is kerül, a kutya se ugat utána.

— Már bizony — hagyta rá Jean hamis bazsalgással.

— Aztán még egyet! Tudja, jut valami eszembe, a legjobb beszéd is csak akkor lelkesít, mikor a hallgatókban megvan már a hangulat a lelkesedéshez.

— Bizony. Pár itcze nem tévesztené el a hatását.

— A számból vette ki, barátom — tört ki örömmel Juhász — hát . . . hát a mondó volnék, hogy jövő vasárnap, mikor majd a programmbeszédemet megtartom, nem ártana előljárójába egy-két hordót csapraveretni. Ha már benne vagyunk, akkor fütty neki, úszni is kell. Magát bízom meg a dolog elrendezésével, maga érti már a módját.

— Az olcsóbbakat veressem csapra ügyebár?

— No persze, hogy azt, hiszen a paraszt torka olyan mint az országút, törődik is az, vajjon hintó, vagy parasztszekér fut rajta keresztül, a fő az, hogy bor legyen.

— Nagyon helyesen. Mindjárt ma elintézem a dolgot levélben, hadd készüljenek elő a korcsmárosok.

— Úgy, úgy, galambom. Ezt a pár bankót meg küldje el nekik előlegnek, tudják meg, hogy nem koldusokkal van dolguk.

Három százast kivágott az asztalra. A titkár ideges kézzel besöpörte s kioldalozott az ajtón. Juhász azt gondolta, levelet megy írni, pedig korcsmába futott a pernahájder.

A képviselőjelölt úr tovább folytatta a dikcziózást.

— Tisztelt választópolgárok!

— Halljuk! — szólalt be valaki az ajtón. Matild volt.

— Hát pillanatra se hagytok békében? — mordult rá Juhász boszusan — megesz a méreg. Csak láthatnátok, hogy komoly munkába fogtam.

— Mi is fontos újságot hozunk! — szólalt meg Juhászné a lány háta mögött — remélem nem versz ki, ha bemegyünk.

— Hadd hallom — mondta engesztelődve Juhász, kibe különben valóságos kíváncsi vénasszony szorult — csak hamar! no, mi újság?

— Horváth fiskálisnak megkerült a két édes anyja. Milyen formájuk van!

-- Hát bizonyosan asszonyi formájuk — fintorította el csalódottan ábrázatát a férfi.

— No igen. Hanem ... hehehe... hihhi...

— Ki vele már no, mert ha benned reked, úgy is három nap szúrja az oldaladat.

— Hehehe... hihhi.

— No lesz-e már, vagy sem?

— Hahaha...

— Valóságos sült parasztok — felelt Matild édes anyja helyett, kit a görcs majdnem kezdett szorongatni már — láttam őket az utcán.

— Ha láttad, jól van — szólt komolyan Juhász — s azért hogy parasztok, ne csúfold őket, mert ládd-e, az én sorsom most tisztán a parasztoktól függ. Hallgasd csak, hogyan kell őket szólítanom:

— Tisztelt választópolgárok! A komisz kormány....

— Jaj! — fogta be fülét az asszony — ne tovább! Százszor hallottam már....

— Elég baj az énnekem. Szóval látod, mennyire megböcsülöm én a parasztokat.

— Jól van, no, de most a lányodról van szó.

— Most a parasztokról van szó — ellenkezett Juhász Ráfael.

— Jaj be nehezen nyilatkozik meg az eszed,

fiam. Tisztába akarok már egyszer jönni aziránt, Horváth-e, vagy Győző? Melyik kell neked?

— Nekem? — ámult el Juhász.

— No igen, akarsz-e parasztokkal keveredni rokonságba, vagy talán te is Győző mellett foglalsz állást? Szegény gyerek, újabban igen kerüli a házunkat, sokat beszélnek rá az emberek. Azt hiszem, fele sem igaz belőle, talán elhívhatnánk magunkhoz...

— A világért sem — ugrott föl Juhász Ráfael — csak maradjon, a hol van.

— De Ráfael!

— Ti azt nem értitek. Mondtam már Jeannak, hogy lányom nem termett amolyan köznapigavallér számára. Hiszen mi fölme gyünk Pestre és ott...

— És ott Tildi grófok és bárók közt válogathat.

— Ráfael! — kiáltott föl lelkesedéssel Juhászné, miközben férje karjaiba borult — már látom, te vagy az okosabbik. Igen, igen, úgy lesz az jó. A te eszed messzebb hord.

— No, ugy-e! — szólt büszkén a férj, miután nagy nehezen kimenekedett felesége ölelő körmei közül — mindig mondtam, ne félts te engem, asszony. Vasárnap lesz a programmbeszéd, hallgasd csak:

«Tisztelt választópolgárok! polgárok, választópolgárok!» No, ne zavarjatok mindig!

— Nem bántunk, galambom.

— Eredjetek csak ki. Ki nem állhatom, hogy örökké rám szegezitek a két szemeteket. Menjetek, no!

Kimentek s Juhász Ráfael újból elkezdte a tisztelt választópolgárokat nyuzni s nyuzta őket egészen szombat sötét estig, akkor is a markában volt az írás, mikor végtére megkönyörült rajta a jótekonny álom.

Egész éjjel farkasok kergették s nyögött, nyöszörgött, hogy kín volt csak hallgatni. Akkor kezdett csöndesedni, mikor Jean fölverte: a hajnal már bepislogott az ablakon.

— Tessék fölkelni, képviselő úr! — biztatta az inas erős ránczигálás kíséretében.

— Mi? mit? — riadt föl Juhász, két öklével szemét dörgölgetve — azok a kutya farkasok!

— Nincs belőlük már egy is.

— Persze — ásított a gazda — mert agyonbeszéltem őket. Elmondtam nekik egész programmbeszédemet s arra úgy tűzbe hoztam őket, úgy vonítottak és vicsorították a fogaikat, hogy rémes volt csak hallani is.

— Jól van, no! Tessék csak fölkelni — vitte más térre a beszédet Jean, mert attól félt, hogy az utolsó betűig végig kell majd hallgatnia a bolond álmát. Rég megunta az öreg históriáit: okos dolgot nem álmodott még talán teljes életében.

— Hány óra van?

— Indulnunk kell. A kocsni lenni vár.

Arra azután tényleg kiugrott az ágyból s hatalmasakat sóhajtvá, nekilátott az öltözködésnek. Közbe örökön a beszédét szaválta:

— No, mit gondol, barátom, jó lesz?

— Fölséges. A miniszterek se beszélnek különben.

— Hanem azért, ha a jobb lábamat megemelem, sugjon.

— Minden meglesz, ha egyszer mondom. Csak menjünk már.

— Semmit itthon ne felejtsünk.

— Pénzt csak tessék minél többet hozni.

— Mindig csak a pénz! Higyje el, barátom, átkozott komisz és drága mulatság az a képviselőködés. Ha mit nem néznék...

— Semmit se tessék nézni. Menjünk!

A felesége és leányától nehéz szívvel bucsúzott.

— A mai naptól függ minden — mondta megindulással. — Imádkozzatok, gyerekek!

Azok persze mindent megígértek, a kocsis a lovak közé csördített és a jármű megindult.

Egész úton szavát is alig lehetett venni Juhásznak, pedig a szája egyre mozgott: a beszédjét próbálta. Jean nem zavarta, nyugodt lélekismerettel szíttá szivarát mellette és belebámult a nagyvilágba.

Szép nyári reggel volt. A szellő alig lebbentette

meg a szárnyát, mégis elhozta a távoli rétekről a boglyába gyűjtött széna átható illatát. A rengő vetések között kaczkíásan emelte ki a pipacs tulipiros fejét, tövében a pitypalaty bujkált s köszörülte a torkát. A természet közel-távol ünnepi szint öltött: épen mintha programmbeszéd meghallgatására készült volna maga is.

A falvak sorba maradoztak hátra s Patynál beértek a sárvári választókerület területére. Itt Juhász Ráfael majdnem fölugrott örömeiben: pár házról az ő zászlói lengtek alá. S még azok az emberek, ha tudták volna, hogy a képviselőjelölt maga utazik most keresztül a falujokon!... De nem. Úgy csinálták ki előre, hogy az egyszer Sárvár lészen az első stáció, a falukra majd később kerül a sor. Sárvárott meg már hatalmas előkészületeket tettek fogadásukra: Váthig egész kocsisorra való küldöttség ment a jelölt elé, Sárvár határán pedig egy mozsárágyút állítottak föl az okból, ha elbődül, hogy kicsi-nagy siessen az utczára, mert megérkezik Juhász Ráfael.

S a hogy kicsinálták, úgy is lett. Váth alatt tényleg tíz-tizenkét kocsi állott lengő zászlókkal; Duhaj Imre tartotta a legnagyobbikat. Azt a jelölt kocsi-jára szánták: arról fogják megismerni majd a tisztelt választópolgárok, melyik a nagyreményű jelölt.

Pár szóval üdvözölték egymást, a nagy zászlót

ráerősítették Juhász kocsijára s azzal azután előre eresztették. Pár éljen hangzott föl s a menet megindult.

Minden a legnagyobb rendben ment végbe, pillanatra sem állottak meg semerre is, csak mikor Sárvár határába értek s a mozsárágyú körül sereg embert pillantott meg Juhász, akkor megállította a kocsit.

— Mit akar? — kérdezte Jean.

— Mit? Hát üdvözölni azokat. Hiszen csak látja, hogy az én tiszteletemre gyűltek egybe?

S hogy az üdvözlésben annál nagyobb tiszteletet tanusítson, leszállott a kocsiról, levette kalapját s imígyen kezdte:

— Tisztelt választópolgárok! Meg vagyok hatva, mikor erre a szentelt földre lépek, sírni tudnék, mikor kendteket látom...

— Éljen! — kezdte Jean a kocsi tetejéről s vagy száz torok utána zugta, hogy: «éljen!» A kovács, ki a taraczkot kezelte, hirtelen zavarba jött s hogy ő is tust adjon az éljenhez, hát neki futott izzó vasával a mozsárágyúnak, az pedig nyomban akkorát szólt, hogy minden ablak belecsörrent, le egészen a Rába folyó partjáig.

Hanem az még csak hagyján. Sokkal czifrább volt, hogy Juhász lovai attól a dörrenéstől megvadultak s szilaj vágatást rontottak kocsistul-inasos-

tul Sárvárnak. Szegény Jean, Isten őrizte csak, hogy ki nem fordult a kocsiból, a boldogtalan kocsis pedig emberfölötti erővel próbálta a lovakat megfékezni. Csakhogy hasztalan. Mint a nyíl repültek keresztül Sárvár utcáin. A gyerekek, hogy a nagy lobogót megpillantották, uczzu! vesd el magad utána! Éljeneztek, orditoztak s pillanat alatt megnépesült a házak eleje, mindenki a piacz felé törekedett.

A sok embernek végre is sikerült a lovakat megállítani s most kezdődött még csak az igazi fül-siketítő vásári zaj. A tisztelt választópolgárok, kik már kora hajnal óta szopogatták az alkotmányos hordók tartalmát, valóságos dühös szeretettel és bizalommal vetették magukat Jeanra, a vélt képviselőjelöltre. Mindenáron hallani akarták.

— Halljuk! — kiáltotta egyik. — Halljuk! — ordította utána ötszáz torok s Jean, habár eleget rugott, kapálózott, nem kerülhette el sorsát: lehúzták a kocsiról s a lelkes polgártársak vállukon vitték föl a szónoki emelvényre.

— Halljuk! halljuk! — kiabáltak, biztatták egyhangúlag.

Jean egyet gondolt s lassan egészen beletörődött különös helyzetébe; utóvégre is neki gyerekjáték volt beszélnie, hiszen százszor jobban tudta az egész beszédet Juhásznál, mikor egyszer maga csi-

nálta. Egyet rántott a nadrágján, azután öblös hangon elkezdte:

— Tisztelt polgártársak! Tekintsetek körül, nézések, hogy pusztulunk, veszünk!

Az egybegyűltek körülnéztek, de még egyelőre nem láttak semmit. Kíváncsian várták a folytatását.

— Tisztelt választópolgárok! — hangzott újra — pusztulunk, veszünk, maholnap nincs már egy betevő falatunk s kérdezzétek meg, ki annak az oka? Megmondom én: a gaz kormány.

No, hanem arra megindult a tömeg. Mint a tenger, ha vihar korbácsolja, dörögő morajon kezdi s csak azután zúg föl a hullámok velőtrázó zúgása, úgy a tisztelt választópolgárok is először morogva helyeseltek, hanem a morgásból falrengető ordítás fakadt:

— Úgy van! Éljen! Jól beszél! Az istállófáját, ez aztán az ember!

Jean úr pedig tovább folytatta:

— Nézzetek bele, csak egy pillantást vessetek az erszényetekbe s ha látjátok, hogy mint pusztulnak onnan a tallérok, bankók, akkor lehetetlen el nem keserednünk.

— Úgy van! Helyes! Azt a koldus ragyogóját, ha nincs úgy! zúgott végig a tömegen.

— S ki eszi meg a pénzünket? A ki megeszi a búzákat — a német.

— Hogy a guta ütné meg! — Helyes! Éljen! — ordították a hallgatók.

Hátul kocsirobaj hallatszott: a kortesek érkeztek meg Juhász Ráfaellel s elkezdtek torkukszakadtából lármázni:

— Mi ez? Emberek! Polgártársak!

— Csönd! — kiáltották százan és százan — csönd és figyelem, mert a képviselőjelölt úr beszél.

Pillanatra tényleg helyreállott a csönd. A kortesek zavarba jöttek, nem tudták, hányadán vannak tulajdonképen, Jean pedig tisztára beleélte már magát a szerepébe s tüzes lelkesedéssel folytatta:

— Tisztelt választópolgárok! Én csak amondó vagyok, le ezzel az átkos kormánynyal!

Dörgő «éljen» volt a felelet.

— Olyan a mi kormányunk, mint a poloska, nem kegyelmez senkinek, olyan mint a piócza, addig el nem ereszti az áldozatát, míg csak megrepedésig tele nem szítja magát.

Orkánszerű helyeslés.

— Csakhogy a kormány, tisztelt polgártársak, soha se szíjja magát teli — kezdte újból Jean.

Hanem arra már hátul is kitört az ellenforradalom.

— Ki az az ember? — lármáztak a kortesek.

— A képviselőjelölt úr! — felelték a közelebb állók.

— Arról szó sincs! — kiabálta Juhász Ráfael, reszketve a dühtől — a követjelölt én vagyok.

Az emberek kaczagni kezdtek.

— Fogjátok meg azt a gazembert! — dörögte Duhaj Imre, hanem hangja beleveszett az általános zajba.

— Halljuk! Csönd legyen! Le azokkal ott hátul! Ki neszez? Halljuk a követ úrat! — zúgta a tömeg.

A kortesek ellen már fenyegető öklök emelkedtek. A zaj nőttön nőtt. Jean hangja beleveszett a zürzavarba s mikor hátul Juhászt megtalálta pillantani, egyszerre inába szállott minden bátorsága, abba hagyta a beszédet s leszállt az emelvényről.

— Tovább! Beszéljen tovább! Halljuk! — követelték az emberek — üssétek le az ellenpártot!

Isten, meg tíz pandur őrizte csak, hogy valósággal véres verekedés nem támad. Juhász Ráfaelt aligha bevert fejfel nem viszik haza Kőszegre. Szerencsére Duhaj Imre föltalálta magát. Fölhasználta az általános zürzavart, előfurakodott az emelvényig, fölugrott rá s valóságos bika hangon túlordította a lármát.

— Polgártársak! Ide hallgassatok! Ismertek engem! Én hoztam nektek a jelölt úrat, én ismerem, melyik az. Hátul van az igazi hazafi. Az fizette a hordó borokat. A másik muszka kém, kit a német

küldött. Az igazi ott van, most rendelt megint tíz hordó bort, jertek! igyuk meg!

Ez hatott. A hangulat pillanat alatt megváltozott.

— Igyuk meg! Jertek! Éljen a haza! — hallatszott minden oldalról. — Hol a spion? Verjük agyon!

A tömeg hullámszani kezdett, közbe ordítások és jajkiáltások keltek a szél szárnyára. Az inasitkárt püfölték; mire a pandurok kimentették a vérszomjas tömeg kezéből, arra már majdnem félholtra verték.

A tisztelt választópolgárok a korcsmák felé húzódtak, Duhaj Imre pedig sietve iparkodott Juhász Ráfaelhez vissza. Fönn állott a kocsija tetején s bamba szemlélője volt az imént lefolyt jelenetnek.

— Csak hamar! — kiáltott Duhaj Imre — pár szót a népnek!

Juhász ijedten meredt a kortesre. Hogyan! ő most beszéljen, mikor az a gazember már elmondta úgyszólván mindazt, a mit ő egy héten keresztül elég keservesen betanult? No azt a bolondot csak még se teszi. Nem evett meszet.

— Hamar! csak hamar! — türelmetlenkedett Duhaj Imre.

— De mit beszéljek?

— Azt magának kell tudnia, maga a képviselő-jelölt.

— S ha nincsen most kedvem beszélni?

— Akkor elveszett a mandátum — próbálkozott fenyegetőzni a kortes — azért az égre kérem, rajta, hamar! Mondja nekik, hogy igyanak s egy félóra múlva kezdetét veszi az igazi programbeszéd. No, meg aztán éljen a haza s veszszen a német!

Juhász Ráfael erősen izzadott, hanem szó kevés, de annyi se nyargalt ki a torkán. A mit Duhaj Imre akart, azt utóvégre elmondhatta volna, hanem hát aztán! a mi utána következik! Hogyan mondjon ő programbeszédet, mikor már minden tudományát kimerítették? Akaszszák föl, vagy huzzák karóba, de ő ki nem szorít már többé egy árva mondatot. Őt ne tegye lóvá senki.

Erős elhatározás érlelődött meg hamarosan lelkében.

— Tiltsa le azokat a gazembereket az ivástól! — fordult keseredetten a főkortes felé.

Duhaj Imre ámultában tátva felejtette a száját.

— Én! én... letiltsam őket? — kérdezte zavarral.

— No, igenis, mert garasára kevés, de annyit se fizetek többet.

— De úram! legyen az eszén! Mi lesz akkor a mandátumból?

— Süssék meg a mandátumokat! — vetette oda dühösen Juhász Ráfael s a kocsis felé fordulva, azt parancsolta:

— Fordulj és hajts!

— Hová? — kérdezte az.

— Haza — volt a kurta válasz.

A kocsis fordult, Duhaj Imre nem tudta, fiú-e, vagy leány, a többiek is, kik körülöttük álltak, megbomlottak az eszükben. Csak mikor azt látták, hogy a jelölt úr kocsija tényleg robogni kezd, a nagy zászló egyre távolabb lobog, akkor jutottak szóhoz s az első jó kívánság, mely ajkukra került, ilyenénképen hangzott:

— Üsse meg a ménkő!

Hanem azért elkeseredésükben elmentek a korcsmába. Ha eddig megkimélték, most csak azért is leiszszák a maguk részét. Könnyű beszélni: «nem fizetek», mikor annyi a tanú, hogy igenis ő parancsolta: minden az elpárolgott jelölt úr kontójára megy. Az hát megemlegeti a napot, melyet Sárvárott töltött: ríni fog, ha a kontót megkapja.

Aznap józanon egyetlen ember nem ment haza, kivéve magát a jelölt urat, kit, mikor késő este ott-hon bekopogtatott, felesége azzal fogadta:

— No, galambom, széna-e, vagy szalma?

— Szalma — volt a komor válasz.

— Az Istenért! mi történt?

— Csak ne jajgass, asszony! -- csitította haraggal feleségét — volt, a hogyan volt, punctum.

— Hát Jean hol maradt? Nem hoztad el?

— Azt a gazembert agyonverték.

— Az ég szerelmére!

— Úgy kellett a nyomorultnak. Bár szikrányi életet se hagytak volna benne.

— De hát mondd, fiam, az Istenre kérlek, mi történt?

— Most nem érünk arra rá. Beszéljünk egyszer okosan! Tildi grófjai meg bárói fölfordultak...

— No és?

— A gyereket hamar férjhez kell adni, mielőtt még a világ valamit megtudna, megtartjuk a kézfogót. Izenjete valakinek.

— Győzőnek talán?

— Bánom is én akárkinek, csak hamar csináljátok, mert a föld alá bujom szégyenletemben...

— Ne bolondulj! Hiszen akkor úgyis rendjén van minden. A fiatalok szeretik egymást, márjuk adjuk szülői áldásunkat, mi kell még egyéb?

— Jaj nekem! mennyi pénzemet kóstitották azok a gazemberek! megőrülök, ha rágondolok.

Két kezébe temette arcát.

Az asszony nem merte bántani. Tudta régtől fogva, hogy haragos emberrel nem tanácsos kikötni. Pedig az ő úra most haragos volt, haragosabb, mint a vihartól fölkorbácsolt tenger.

VII.

Szeget szeggel.

Tamás Miklós a polgármesterrel járt az utcán föl-alá. Halkan beszélgettek.

— No de végre is csak azt mondom — kiáltott föl hevesebben Tamás — tessék utána nézni annak a fráternek. Nekem a dolog semmihogyan sem tetszik: teli marokkal szórja a pénzt mindenfelé... pedig ha jól tudom, a király nem küldött neki bankóprést.

— De úram! — állott meg idegesen Schäfer András — új vád akar ez lenni?

— Semmi szavam többé. A fiú a város megbízásából kezeli a Pegony-hagyatékot s nincsen kizárva, hogy márig gazdájának tekinti magát. Mert a ki gyáva, attól már minden kitelik, az hazudik is, lop is...

— Elég! — kiáltott a polgármester izgatottan — ha már más egyébért nem, de legalább a lányom iránti tekintetből nem engedhetek meg annyit.

— Tegyen, a mit akar, állok elébe mindennek. A lánya különben is fogadja őszinte részvéteket. Ajánlotta magát és sarkon fordult.

Schäfer András gondolatokba mélyedve ment a városház felé. Homlokán mély ránczokat szántott

a gond, mert hát szegény embert amúgy is végtelen elkeserítették a legújabb események. Az a párbajhistória, melyben leeridő veje olyan kétes szerepet játszott, kihozta sodrából. Hogyan volt, hogyan se, maga se tudta biztosan: röstellte, hogy maga tegye szóvá a dolgot valami szemtanu előtt; a mit azonban félfüllel hallott, az untig elég volt arra, hogy a méreg zacskóstul kiforduljon belőle. Megszerette volna rázni a gyerek fülét. De hát a fráter nem jött; ha még mentegette volna magát, de nem, felējük se nézett, akárcsak érdemesnek se tartotta volna magát jegyese előtt tisztára mosni.

S mindaz önkénytelen is a mellett bizonyított, hogy a sok mendemondának magja is van.

Pedig mondtak az emberek többet is. Széltében-hosszában híresztelték róla, hogy nap-nap után a korcsmákat, kávéházakat bujja, százakba játszik, hús, harmincz helyett fizet, szóval úgy viselkedik, mint a ki országos lumpnak készül. Schäfer András kezdte megsajnálni a boldogtalan fiút. Talán úgy is csak elkeseredésében teszi. Hibázott s azt hiszi, a társadalom nem bocsát meg neki. Azért szakít mindenkivel.

Vagy talán az is meglehet, talán pénzzel akar új barátokat gyűjteni. A világ a maga belegyökerezedett előítéleteivel csak ott látja helyreállítva a becsületet, hol okvetlen vér folyik: szinte kéjjel

viszi a vágóhídra az embereket. S ha valaki nem osztja azt a nézetet, ha valaki egyszer különben akar cselekedni, akkor, igen, akkor mindjárt követ dob az illetőre.

Meglehet, hogy Schneider Győző is csak a fél-szeg társadalom áldozata.

A polgármester éppen azon a ponton volt, hogy fölkeresi, kihúzza belőle, a mi szívét bántja és ha lehet, megvigasztalja, lábra állítja újból, mikor Tamás Miklóssal találkozott.

Az az ember pedig új váddal lépett föl szerencsétlen fiú ellen.

A polgármester lelkében pillanat alatt megbillent az egyensúly. Szeretett volna valamibe kapaszkodni, de az a vád égetni kezdte lelkét.

— Ej! mit! — tört ki hirtelen — járjunk a végére.

Bekopogtatott a főjegyzőhöz s kérte, jöjjön vele. Ketten azután átmentek a kapitányi hivatalba.

Az asztalnál Schneider úr szundikált. Halvány arczán egy agyondorbézolt éjszakának hangosan beszélő nyomai voltak láthatók.

— Jó napot, kapitány úr! — kiáltotta fülébe Schäfer András.

— Bank! — lebbent el a fiatal ember ajakáról, miközben nagy nehezen föltápásztotta zavaros szemeit.

— No ... no! most hiszen nem kártyázunk már — rázta meg a polgármester Győző vállát.

Arra azután ő is magához tért.

— Parancsolnak az úrak? — ugrott föl helyéről szolgálatkészséggel Schneider — az éjjel rosszul aludtam, most akaratom ellenére elnyomott a buzgóság.

— Láttuk — mondta gúnyosan a főjegyző.

— Lesz szives rendelkezésre bocsátani a Pegony-hagyatékra vonatkozó számadásokat és a kulcsokat — mondta a polgármester nyugodtan.

— A szá...? — akadt meg Schneider végkép kijózanodva — igenis, a számadásokat. De hiszen...

— Mit akar mondani?

— Én? én semmit sem akarok mondani. Azaz, hogy bátor vagyok megjegyezni, azok a számadások nincsenek lezárva. Talán méltóztatnának holnap...

— Mit sem tesz — ellenkezett a polgármester — majd csak eligazodunk. Kapitány úr szives lesz talán segédkezni.

— A legnagyobb készséggel. Pedig most jut eszembe, igen sürgős elintézni valóm van.

— Függeszse föl vagy halaszsa el.

— Becsületbeli dolog, kérem; jegyesemről van szó.

— Oh! Irma szivesen elengedi azt a pár órát,

ha már egy hét óta feléje se nézett — mondta keserűen Schäfer. — Csodálom, hogy csak most jut eszébe, mit hoz magával a becsület.

— Hagyjuk azt, kérem! Nem az ön lányáról van most szó.

— Hát kiről? — méltatlankodott a polgármester.

— Ne szaporítsuk a szót! Itt az iratok, itt a kulcsok és sok kitartást kívánok a munkához.

Fogta a kalapját s a másik pillanatban már künn termett.

A polgármester megcsóválta fejét s úgy tette hozzá azután:

— Ez a gyerek újabban valóságos ideges bolond.

A főjegyző mit sem szólt hozzá, csak fölütötte a számadási könyveket s kezdte összegezni a bevételt s kiadást; a polgármester pedig az értékpapirokat húzta elő a takarékpénztári könyvekkel egyetemben a vasszekrényből.

Fél óra hosszat se tartott a munka s a számadás hatodfélezer hiánynyal záródott. Éppen egy takarékpénztári könyvecske hiányzott mindössze.

Polgármester és főjegyző egymásra néztek, hanem szó kevés, de annyi se lebbent el egyikük ajakáról. Mintha mindegyik félt volna kiejteni:

— Sikkasztó!

Végére is Schäfer András emberelte meg magát. Fölkelt, elébe állott a főjegyzőnek s szinte eről-

tetett nyugalommal, de megható könyörgéssel mondta:

— Főjegyző úr!

— Parancsol.

— Kérni akarom csak. Arra kérem, ne szóljon még. Talán tévedtünk... Minden bizonynyal tévedésnek kell fönforognia. Ő talán adhat fölvilágosítást, lányomhoz ment, utána sietek, talán ott találom. Tehát még egyszer, számíthatok főjegyző úrra?

— Szavamat adom.

— Köszönöm, úram — bensőséggel szorította meg a kezét — vegye tekintetbe családomat, hiszen ő lányomnak vőlegénye.

A végén már majdnem sírva fakadt. Két könnyű csillogott pillái alatt. Inkább úgy rohant ki, mintsem ment az ajtón.

Az utcán meg nem ismert senkit. Gyötrő kétség, emésztő bizonytalanság lakott szívében. Eddig hasonlított a szirthez, melyet, ha még úgy korbácsolnak a tenger szilaj hullámai, azért büszkén áll s most mintha kezdett volna meghajolni. Hangokat hallott a háta mögött; visszanézett, senki se szólt hozzá, pedig megint hallotta, tisztán kivette:

— A gyávától minden kitelik: az hazudik is, lop is...

Brr... fázni kezdett. Iszonyú formája volt, mikor

berontott. Pegonynét találta lánya mellett, de elfeledte köszönteni, csak azzal kezdte mindjárt.

— Volt-e itt Győző?

— Győző? — kérdé elbámulva Irma.

— No igen, félórával ezelőtt...

— Nem, papa, nem volt itt. De mi bajod? az ég szerelmére!

— Irma! — roskadt az öreg egy székre — végünk van! Beszélnem kell vele, különben Isten legyen nekünk kegyelmes.

— Azért talán, mert ma lesz az eljegyzése Tildivel? — kérdezte jószágos szeretettel s boldog mosolylyal leánya.

— Mit? mit beszélsz? — ugrott föl az öreg.

— Hogyan! hát te nem tudod?

— Mit? beszélj! mit nem tudok én?

— A mit az egész város tud.

— Hogy Tildi ma jegyet vált Győzővel — tette hozzá Pegonyné.

— A gazember! — szorította ökölre jobb kezét a polgármester.

— De ne haragudjál, papa — engesztelte meg dühtől reszkető szülőjét Irma — no ne haragudjál, hiszen az Isten akarta azt úgy.

Schäfer két kezét hirtelen arcához kapta, mintha pillanatig gondolkoznék, azután egyszer csak hangos kacagásba tört ki:

— Igazad van, gyermekem — s keblére vonta Irmáját — igazad van, Isten akarta ezt így. Hanem megállj, gazember!

— De te, Irma, édes gyermekem, hiszen te nevensz, mikor sírnod kellene.

— Miért sírjak, papa? — kérdezte Irma egészen ártatlanul, hogy Schäfert szinte zavarba hozta vele.

-- Miért? Furcsa! Hát... hát... mert Győző a te jegyesed.

— Kit soh'sem szerettem — tette hozzá emelt fővel a szép leány.

— Nem szeretted? — bámult el a polgármester, mint a ki a legváratlanabb újságot hallja hirtelen.

-- Nem én...

— És most örülsz...

— Hogy olyan könnyű szerrel megmenekülök tőle — fejezte be hangos kaczagással a kedves gyermek.

— Hanem — lépett közbe Pegonyné, mielőtt Schäfer még ismételve karjaiba zárhatta volna büszkeségét — most, kedves polgármester úr, az én szerepem kezdődik.

— Csak ki vele! — nevetett az öreg széles jókedvében — mivel állhatok szolgálatára?

— Az majd elválik, én egyelőre csak árulkodni akarok.

— Kire? — heveskedett Schäfer — talán maga is tud már valamit öcscsére?

A jó asszony kedvesen rázta a fejét.

— Arra ugyan nem — mondta figyelmet keltő hangon s hangosan nevető szemekkel — hanem igenis tudok valamit arra — rámutatott Irmára.

— A lányomra? — csodálkozott a polgármester, tekintetét hol Irmára, hol meg Pegonynéra függesztve.

Irma egyszerre szóttalan lett. Üde arcát harmatpír öntötte el, két szemét lesütötte s az asztalterítő rojtjával kezdett el babrálni. Schäfernek nem került el figyelmét lányának hirtelen elváltozása s szinte meghökkenve tudakozódott tovább:

— Csak nem tett valami rossz fát a tűzre?

— A mint veszszük — folytatta Pegonyné — rajta csíptem s azért jöttem elmondani a papának, hogy...

— Hogy? — vezette be türelmetlenül a feleletet a polgármester.

— Hogy szerelmes a kicsike.

— Sze... szerelmes? — kiáltott föl hangos meglepetéssel az atya — és igaz az?

Irma felé fordult, de a leány válasz helyett a rojtot csipkedte.

— A bizony — hagyta Irma helyett helyben keresztanyja — valósággal halálosan szerelmes.

— És kibe, ha szabad kérdeznem?

— Az én fiamba — adta meg a választ lassú nyomatékkal Pegonyné s azután büszke tartással állott a polgármester előtt.

Schäfer András elnevette magát.

— Könnyen beszél — mondta kötekedő hangon — mert magának nincs fia.

— Pedig van — komolyodott el Pegonyné. Olyan határozottan beszélt, hogy a polgármesternek is elment egyszerre a nevető kedve.

— Hogyan? — akadozott önkénytelen — hi... hiszen... én úgy tudom...

— Hogy csak volt fiam. Igenis volt, elveszett, de az Isten visszaadta; áldassék érte örökre az ő szent neve!

A keneteljesség, melylyel az asszony azokat a szavakat ejtette, most már minden kétséget kizárt. Schäfer András minden szavát elhitte, csak arra volt kíváncsi, hogyan lehetséges az, hogy valaki huszonhét esztendő után még visszakaphassa elveszett gyermekét. Az már aztán valóságosan csodával határos. S ebbeli véleményét nyomban ki is fejezte a szerencsés anya előtt.

— Ha kíváncsi az esetre, polgármester úr, szívesen elmondom, hogy miként történt.

— Végtelenül kíváncsivá tesz és lekötelez, asszonyom. Tessék! foglaljunk helyet. Így ni. Most már csupa fül vagyok.

És Pegonyné elkezdte. Valami édes borongás pihent szavaiban, mikor a régmultról a fátyolt föl-lebbentette, mikor elmondta, mit általában úgy is tudtak már az emberek, hogyan bucsúzott el utoljára férjétől s egyetlen kicsi gyermekétől. Azután a két leányasszony elbeszélése alapján rátért a postakocsi-történetekre, hogy miként keresték az árva anyját az egész országban, miként maradt sikertelen a nyomozás. Egyetlen arczkép volt a szegénynek minden öröksége. Hanem jó emberek, jobban mondva, leányok, megkönyörültek rajta, fölnevelték, taníttatták és... no és a minap szeme elé került az az arczkép, melyen önnönmagára ismert s melynek párját itthon féltett kincsként őrizte.

— Oh! — végezte be — milyen kikutathatlanok a jó Istennek útjai; én már meghaltam az életnek s most érzem, hogy nap-nap után fiatalodom. Ismét tudok örülni, remélni, lelkesedni. Ismét boldog vagyok.

A polgármestert az elbeszélés mélyen meghatotta. Idő kellett neki, míg szóhoz juthatott. — Sóhaj fakadt először szívéből s csak azután kiáltott föl:

— Tehát megvan a Pegony-vagyon igazi örököse! Gratulálok, őszinte szívből gratulálok a szerencsés anyának.

Melegen szorította meg az asszony kezét.

— No és — tette hozzá kötekedve — derék gyerek?

— Ha nem volna az, akkor Irma nem méltatná szerelmére. Szép ember, tehetséges, kedves...

Schäfer András, mintha kigyó csípte volna meg, fölugrott.

— Az az ember... az... az — hebegte — Losonczy Horváth Gyula.

Néma csönd következett. A iélekzet megakadt az ajkon, a légy zümmögését is meg lehetett hallani.

— Polgármester úr — szólalt meg Pegonyné ünnepélyes hangon — ő az. Ő az, kit Isten nekem visszaadott, ő az, ki újból mosolygó tavasszal aranyozza be életemet, ő az, kit ön annyira félreismert, ő az, ki Irmát kimondhatlanul szereti s ha nem tartja méltónak rá, hogy gyermeke vele boldog legyen, hogy Irma az ő oldalán az ő nevét viselje, akkor tessék... ám taszítsa el magától s törjön, zúzzon össze két egymásért rajongó szívet.

Schäfer András mozdulatlan állott, mint valami márványszobor, csak vonásain, ajka rángatózásán látszott meg, hogy küzdelem dúl szívében. Szűrő tekintetét levette Pegonynéről s lányára szegezte azt. Hanem mikor az ő szeme Irma tekintetével találkozott, azzal a tekintettel, melyből annyi kérés, könyörgés, engesztelő rimánkodás sugárzott, mikor azt látta, hogy az a leány remegve, mint a hajnali

szellőben meghajlott liliom, kulcsolt kézzel jó feléje, akkor megrázkódott, tekintete hirtelen elszorult, köny szántott végig arczán, kitárta két karját és zokogva mondta, miután keblére zárta leányát.

— Légy boldog, gyermekem. Jer! elvezetlek hozzá.

Pegonyné könyei úgy hullottak, mint a szakadó záporosó. Az öröm jobban, könnyebben termi a könyeket, mint a fájdalom.

— Nos induljunk? — kérdezte az asszony, kinek könnyűi közepette hirtelen a boldog mosoly szivárványa tűnt föl.

— Mehetünk — hagyta helyben Schäfer, miután Irma kifejlett karjaiból.

— Csak egy perczet még, papa — kérte a rózsarozsárczú lány szülőjét — valamit mutatok előbb.

— Ugyan mit?

— Azonnal itt leszek — befutott a szomszéd szobába s kis levélkével tért vissza — olvasd, papa, nézd!

Átadta neki.

Az öreg átfutotta s hogy bevégezte, összeránczolta homlokát.

— A szemtelen!

Juhász Matild sorai voltak, melyben hugát, Irmát, atyjával egyetemben meghívja az ő még az nap Schneider Győző városskapitánynyal tartandó kézfogójára.

— No ez már mégis sok! — dobbantott Schäfer haraggal — az a haszontalan boszantani, szemtelen tréfát akar űzni veled, hogy jegyesedet elhalásztá. Hanem hát megálljatok! A tűk, melyekkel azok az emberek szurkálni akarnak, ellenük fordulnak. Hahaha! — nevetett keserűen.

— Kedvem volna elmenni, papa — kérte kedves mosolylyal Irma atyját.

— Vagy igaz is. El, persze, hogy elmegyünk — kihúzta óráját — éppen egy órai időnk van, levelet írok még előbb a főjegyzőnek s azután átme-
gyünk Gyuláért: sokkal szebb lesz, ha mindjárt valamennyien együtt szerencsételtjük őket.

Pillanatnyi türelmet kérek csak.

Leült és írt. Fölhívta a főjegyzőt, hogy haladéktalanul intézkedjék a sikkasztó elfogatása iránt. Azután rendelkezésükre állott a hölgyeknek.

Irma időközben ünnepi ruhát öltött. Szép akart lenni, minden áron föl akart tűnni Matild kézfogóján.

Gyula csak nézett; ámult, bámult, mikor Schäfer Andrást leányával belépni látta. Fölugrott és eléjük sietett.

Mikor az egykori ellenfelek, hogy így fejezzük ki magunkat, egymással két-három lépésnyire szemközt állottak, pillanatnyi szünet állott be, de a másik perczben a polgármester odanyujtotta neki jobbját.

— Gratulálok, barátom — mondotta kissé megindulva — szívből gratulálok a hódításhoz. Nézze, magam hoztam el menyasszonyát. Szeresse jobban, mint a hogy én szerettem; becsülje meg úgy, a mint megérdemli. Végül pedig engedje meg, hogy jövőre fiamnak szólítsam.

Melegen szorította meg az ügyvéd kezét s Gyula elérzékenyülésében alig talált egy-két szót, mivel köszönetének s hálájának tudott volna kifejezést adni.

Hanem Schäfer azt se fogadta el.

— Csak semmi olyast! — mondta egész határozottsággal — kereken megtiltom, mert ha egyszer komédiázunk, akkor nekem is bocsánatot kellene kérnem jövőendőbeli vőm uramtól. Pedig... hitemre mondom... ej, mit!... no öleljék meg egyszer egymást, hadd látom, hogy illenek egymáshoz.

Tréfával akarta elűtni, pedig szegény öreg alig bírt abban a pillanatban magával, alig az ő színültig megtelt szívével. Egy szó kellett volna neki és ríva fakad nyomban, mint valami szopósgyerek.

Szerencsére a fiatalok a tréfát komolynak vették s szépen egymás karjaiba pördültek. Irma feje ott pihent a férfiú vállán, kinek szíve már kora gyermekségétől fogva érte vert, érte dobogott. Sokat küzdöttek egymásért, olyan közel állottak s még sem találták, még sem értették meg egymás álmait,

míg végre a Gondviselés egymás karjaiba vezette őket.

Mögöttük a szülők kerestek támaszt. És megtalálták: Pegonyné Schäfer András hatalmas karjára nyugosztalta fejét: így könnyebben törölhette könnyeit.

— Nő gyerekek — szólalt meg végtére a polgármester — elég legyen már, mert nekünk még valami útunk lesz.

— Útunk? — kérdezte Gyula.

— Útunk, bizony, csak hamar! szedd össze magadat, fiam. Elmegyünk a szomszédba kézfogóra. Csak illik, hogy a rokonok öröméből kivegyük a magunk részét.

Az ügyvéd rázta a fejét. Azt mondta vele, hogy csöpp kedve sincs hozzá. Matilddal találkozni sem akart, mióta mélyebben sikerült pillantást vetni lelkébe. A dicsfény, melylyel álmaiban a szép nő mindig megjelent, rongyossá foszlott rövid két hét alatt s Gyula szégyenkezett önmaga előtt, ha rágondolt, hogy ő minő viszonyban állott már azzal a nővel — közel volt hozzá, hogy lábaihoz boruljon. Istennőnek képzelte, hanem a bálványkép a szellő egy legyintésére leomlott s porrá zúzódtott. S akkor is, mikor az a dicsfény már erősen foszlásnak indult, még akkor is védelmére kelt: képtelennek tartotta arra a lépésre, melyről Schneider Győző még a párbaj alkalmával egész diadal-

ittas biztossággal beszélt és most, hogy az események minden vádat, minden képtelenséget igazoltak, most ő elmenjen oda, elmenjen hazug álarczsal örömet színlelni s boldogságot kívánni annak, kiről tudja, hogy jogát a boldogságra eljátszotta? Nem, azt nem teszi, nem teheti.

Ezek és hasonló gondolatok villantak meg hirtelen az ügyvéd agyában, mikor a polgármester meghívására csak némán rázta a fejét. Hanem hát Schäfer András nem hagyta annyiban a dolgot.

— Pedig elmegyünk — mondta egész határozottsággal — megérdemlik, hogy megbüntessük őket.

Az ügyvéd kérdő tekintetet vetett az öregre.

— No igen — magyarázta ki magát amaz — a mai eljegyzés, melyre mi is hivatalosak vagyunk galád arczulverése minden tisztességnek s ahhoz nekem is volna még pár szavam.

— Hogyan? Mit akar tenni, polgármester úr? — kérdezte idegességgel Gyula.

— Semmit, bemutatlak mint jegyeseket és punctum. A többit majd mások végzik el.

— De...

— Semmi de. Remélem, fiam, annyi elégtételre csak tarthat számot Irma, mikor ma tulajdonképen az ő megszégyenítése forog szóban. Nos, megyünk?

— Készen állok — felelt határozottan az ügyvéd — csak percz türelmet kérek.

Besietett a szomszéd szobába s a másik pillanatban már fekete kabáttal s kalappal tért vissza.

— Mehetünk! — mondta mosolyogva.

— A fiatalok hadd menjenek elül — szólt oda Pegonynénak Schäfer — mi majd ketten hátul maradunk.

— Én? — csodálkozott Pegonyné — hiszen én hivatlan vendég volnék.

— Meghívom én. Különben is alig hiszem, hogy odaát ráérnének ma valami sokat a vendégeikkel foglalkozni.

Fenyegető hangon ejtette a szavakat s mindjárt maga kapaszkodott bele az asszonyba. Akarata ellenére vitte magával.

Túl már zajos volt az élet. Pazar fénynyel világítva minden, pedig künn még javában mosolygott a bucsúzó napsugár. No de Juhászék tudják, mi az úri mód, ma pedig fényesen ki akarnak tenni magukért, hiszen egyetlen lányukról, a szép Matild eljegyzéséről van szó. Minden ismerősüket, barátjukat összehívították s az a sok ember szinte szájtátva feledkezett az ajtóra, mikor azon a polgármestert lányostul, na meg a szomszéd asszonyt az ügyvéddel együtt belépni látták.

— Hát ezek meg mit keresnek itt? — súgta Radics Bendegúz Matild fülébe — ki uszályos selyemruhában szántotta a termet végig s most

éppen a patikárust tüntette ki megszólításával. — A szép hölgy visszanézett s pillanatra meghökkent.

— Hogyan? — tört ki belőle önkénytelen a csodálkozás hangja — hát eljöttek? mégis eljöttek?

Hanem a meglepetés csak pillanatig tartott, utána nyomban visszanyerte nyugalmát. Végtelen kedvességgel sietett elébe Irmának s nyakába borulva mondta:

— Köszönöm, Irma, hogy jó szíved elhozott.

— Tudod, hugom — vette föl a szót Schäfer András — eljöttünk, hogy többen legyünk tanuk, mikor Győző örök szerelmet ígér.

— Igen szép — fogott kezét bácsijával Matild. Kicsit kesernyés volt a hangja, úgy látszik, a polgármester szavaiból többet is értett, mintsem kellett volna. Igen szép dolog mindnyájuktól.

— Sőt nagyon szükséges manapság — tette hozzá egész jámborul a polgármester.

Abban a pillanatban két rendőr lépett be. Juhász Ráfael, ki éppen öcscsét akarta üdvözölni, önkénytelen rájuk förmedt.

— Hát maguk meg kit keresnek?

— Megkövetjük alázatossággal, Schneider Győző kapitány urat. Ha jól tudjuk, itt kellene találunk.

— Persze hogy itt, volt a jóakarató válasz — minden pillanatban várjuk; magam se tudom, hol késik ilyen sokáig. Hanem az mégis csak sok, hogy

boldogtalannak még eljegyzése napján sincsen békesége.

— Mi nem tehetünk róla — vont a vállát a tizedes.

— Hát akkor csinálják meg a dolgukat maguk. Manó látta, mindig csak a kapitány után futni? Micsoda rendőrök maguk?

— Kérem, mi teljesítjük kötelességünket.

— No és fél nap nem tudják teljesíteni a kapitány nélkül? Mindig ő gondolkodják maguk helyett? Hagyjanak békét ma neki.

— Nem lehet, úram — volt a komoly válasz.

— És miért nem lehet? — kíváncsiskodott Juhász Ráfael.

— Mert...mert — hebegte a tizedes — mert parancsunk van, hogy elfogjuk.

— Mit akarnak? — tört ki Juhász méltatlankodással, mintha rosszul értette volna.

— El muszáj fogni — mondta újból a rendőr.

— Mit beszélnek? Hiszen maguk szamarak. Magát a kapitányt akarják elfogni?

— Igenis, kérjük alázatossággal — volt a válasz — parancsunk van rá.

Juhász Ráfael megtántorodott.

— Az ég szerelmére! — kiáltott elkeseredve. — Mi történt? Micsoda alávalóság és ármány működik itt közre?

— Én talán szolgálhatok fölvilágosítással — szolt bele a polgármester — Schneider kapitány úr a rája bízott Pegony-féle vagyomból hatodfél ezer forintot sikkasztott s azt kéri most tőle számon az igazságszolgáltatás.

Csönd lett egy pillanatra a teremben, valóságos halotti csönd: a leejtett gombostű nesztét is meg lehetett volna hallani. A vendégek mozdulatlan bálványokként meredtek egymásra. Gyula maga is elképedt: annyira nem volt elkészülve.

Csak Matild mérte hidegen végig a drabantokat. Bámulatos hidegvérrel tudott uralkodni magán; nem akart gyöngének látszani ellenfele előtt, nem akarta, hogy Irma megnevesse.

Pedig dehogy nevette, Irma csak szánta vetélytársát.

Lassan kezdett már kínossá válni a jelenet: a bizonytalanság sokszor kínzóbb a legridegebb valónál.

Szerencsére Juhásznő éppen akkor nyitott be levéllel kezében. Átadta férjének e szavakkal:

— Győző írja. Nézd meg, talán valami közbejött, mi a megjelenésben akadályozza. Igazán csudálom, hogy most sincs még itt.

Juhász remegő kézzel bontotta föl a levelet. Ha eddig kételkedni mert a lesújtó csapás valóságában, most már majdnem bizonyosra vette. Szive

összeszorult, fátyolozott szemei alig tudtak eligazodni a sorokon, hanem annyit mégis elolvasott, hogy az eljegyzésből ma folt se válik.

Győző megszökött.

Juhász Ráfael megtörve rogyott egy székbe.

— Mi az? az istenért mi baj? — kiáltotta kezét tördelve felesége.

— A törvény nevében — lépett elő az egyik rendőr — kérem azt a levelet. Az talán útbaigazít, merre keressük.

— Útba, útba — törte metsző gúnnyal Juhász, ki lassankint magához tért — itt van ni, aztán üssék bottal a nyomát.

A drabant átvette az összegyűrt papirost, óvatosan kisimította s félhangon bötözni kezdte, miközben majd minden vendéget a kíváncsiság köréje csoportosított.

«Kedves ipamuram! — olvasta a megszólítást.

— Az istennyila az ipa, nem én! — kiáltott föl dühödten Juhász. — Megfojtom a gazembert, csak kerüljön a kezem ügyébe.

A rendőr ügyet se vetett rá, csak folytatta:

«Az eljegyzést bizonytalan időre el kell halasztanunk egyelőre, mert nekem akarva nem akarva, kerekét kell oldanom. Mikor leveletem olvassák, arra már a hetedik határon is túl vagyok. Ha megszorulok, remélem egy-két bankóval csak kisegít,

a minthogy a Pegony-hagyatékából hiányzó összeget is szives lesz fedezni, annál előbb lehetünk Matilddal egymáséi. Ha keresnek, mondja, hogy légváltozásra mentem Erdélybe. Mindnyájukat öleli

kilátásbeli veje

Győző.»

— A nyomorult! — ordította Juhász Ráfael — még bolondot is mer csinálni belőlem. Csak gyere! odaadom én neked a lányomat, no persze hogy odaadom... hanem előbb bottal keresem meg a fejed lágyát.

— Jesszus Mária! — jajveszékelt Juhászné — pedig minden megvan, ki eszi meg már most azt a sok húst, kalácsot?

— Eh! hallgass asszony! — zökkent bele Juhász — önkénytelen abba a tónusba, melylyel nap-napután szokott nejével kötekedni, veszekedni. Szinte megfeledkezett róla, hogy mások is vannak jelen.

Majd meg keserűen fölkaczagott.

— Ebből tessék már most szerencsésen kimászni. Én hát buta vagyok hozzá.

Hanem azután mintha jutott volna hamarjában valami eszébe, fölugrott, kéznél fogta Gyulát s mielőtt ez még védekezhett volna, már is húzta az ajtó felé:

— Pár szavam volna magához ügyvéd úr.

— Nos? — kérdezte kíváncsian a fiskális, hogy betette maga mögött az ajtót.

— Hát izé tudja, galambom — mondta kedvetlenül Juhász — lássa, a szégyen már meg van s ilyenkor a kinek valamelyes sütnivalója van, az pár veszett bankót nem néz. Ajánlatot tennék önnek.

— Hallgatom.

— Tudom, hogy ön szerelmes; hogy kibe, azt ne kérdezzük. Lássa, a lánynak sok pénze van. Mi valamennyien rájuk adjuk az áldást, szóval hát, izé no...

Gyula összeránczolta homlokát.

— No ne, ne nézzen olyan csunyán, én egész őszintén beszélek, javát akarom önnek. Lássa, azt gondolnám, tartsuk meg magával az eljegyzést.

Az ügyvéd egészen nekiderült s csak a vállát vonogatta.

— Így már szeretem; látom, önnel okosan lehet beszélni. Tyűh a ragyogóját! Ilyenformán még vígjáték lesz a tragédiából. No ugy-e hogy megeszszük az eljegyzést? Lássa, az asszony is csak a miatt aggódik, hogy kárba talál veszni minden. Jőjjön, az Úristen is megáldja, csapjon föl jegyesnek!

— Nem bánom — volt az egyszerű válasz.

— Éljen! — ordította el magát örömében Juhász, miközben a prókátornak nyakába borult — maga

az én emberem. Aranyba foglaltatom, gyémántokkal rakatom ki. Ez aztán az okos beszéd! Jerünk csak no! Jerünk hamar, mert azok odabenn szentül kétségbeesnek, ha nem sietünk.

Benyitottak. Ott benn tényleg hatalmas fölfordulás állott: a vendégek sorba czihelődtek, mert manó marad olyan eljegyzésen, hol a vőlegény elszökik.

— Hohó! — kiáltott oda nekik Juhász, ki pillanat alatt a világ legboldogabb embere lett. Arcza csak úgy tündökölt az örömtől. — Hohó! nem addig van az, ki eszi meg az eljegyzést, ha vala mennyien szétfutnak? Tappodtat se, megtartjuk az eljegyzést.

— Vőlegény nélkül? — koczkáztatta Radics boszusan, meg nem tudván fogni, mi lelte Juhász uramat olyan hirtelen. Előbb olyan formája volt, mintha bicskát nyelt volna, most meg nevet, jókedvet színlel... bizonyosan bolondgombát evett.

— Hehehe — tört ki Juhász jókedvében — azt mondja vőlegény nélkül? De bizony van vőlegényünk.

— Áh! — lebbent el minden ajakról a csodálkozás hangja.

— No igen — folytatta a házigazda örömittasan — itt van ni — az ügyvédre utalt.

— Horváth úr? — ment a kérdés szájról-szájra.

— Pardon — szólt közbe a polgármester —

bocsánatot kérek, ennek az úrnak nem Horváth a neve.

— Hát micsoda? — nevelték szemközt Schäfer Andrást az összes jelenvoltak.

— Pegony Gyula — adta meg higgadt fölényvel a feleletet a polgármester — ő a mi kedves Pegony asszonyunknak törvényes fia s mint ilyen a Pegony-vagyon kizárólagos örököse.

A meglepetés moraja zúgott föl a teremben.

— Annál jobb — kiáltott föl lelkesedéssel Juhász Ráfael. — Jöjjön csak Pegony úr, jobb cserét nem csinálhattunk volna a világon senkivel. Jöjjön csak, nézze, ott áll a menyasszonya. Tildi, Tildi, lelkem, jöjj te is közelebb. Lám! lám! az Úristen csak mindent jóra fordít.

Megint vezetni akarta Gyulát, de az ügyvéd az egyszer megkötötte magát.

— No jerünk már no — biztatta Juhász boldogan.

— De úram! — szólalt meg az ügyvéd ünnepelesen — az egyszer rajtam a sor, hogy bocsánatot kérjek.

— Hogyan! — ütközött meg azon a hangon a házigazda — hát nem úgy egyeztünk, hogy ön lesz a vőlegény?

— De igen, úgy egyeztünk — volt a higgadt válasz.

— No hát akkor?

— Hát akkor be is tartom szavamat. Igenis, úraim, én vőlegény vagyok, de a menyasszonyt magam választom magamnak. Itt van, kit szívem hevével szeretek.

Irma mellé állott s karjaiba zárta.

— Ez árlás! Uraim! — kiáltott magánkívül dühében Juhász — én mondom önöknek, gyalázatos árlás!

— Vessük végét a dolognak — lépett elő Schäfer András — azt hiszem tisztába hoztunk mindent. Ők szeretik egymást, hadd legyenek hát egymáséi. Te meg bátyám, nyugodjál bele a változhatlanba s tanuld meg, hogy lányod keze nem portéka, melyet minden ember nyakába sózhatsz. Sokat vétkeztetek, hát bűnhődtek is érte, mert a jó Isten ha türelmes is, de nem felejt. Önök pedig, úraim és hölgyeim — fordult a vendégek felé — önök tudják, hogy ilyen alakban nem vagyunk szívesen látott vendégei a háznak, azért bátor vagyok mindnyájukat holnapra magamhoz kérni; mi, remélem, több szerencsével tartjuk majd az eljegyzést.

— Éljen! — hangzott akárhány ajakról a jókívánság s a vendégek sorra pusztulni kezdtek.

Elől ment a polgármester az övével. Csak Irma habozott még pillanatig, oda szeretett volna sietni Matildhoz, hogy bocsánatot esdjen tőle. Már tett

is néhány lépést az egész testében reszkető szegény leány felé, egy ölelésével azt hitte, balzsamot csepegtet a megszégyenüléstől vérig sebzett szívére, de midőn tekintetük találkozott, mikor Irma látta, mennyi gyűlölet, milyen engesztelhetlen harag lakik abban a tekintetben, mikor látta, mint fordul el és fut ki az ellenkező ajtón, akkor szomorodottan fordult meg ő is, belekapaszkodott Gyula karjába s szótlánul távozott a házból.

Nos és az eljegyzést megtartották, utána nemso-kára a lakodalmat is. Tamás Miklós meg a hőselkű Szabó őrnök voltak a kérők, Császár bácsi csapolta a hordókat, az egész város mulatott — a többiek pedig boldogok voltak a két leányasszonnyal egyetemben.

(Vége a regénynek.)

A NEGYEDIK KÖTET TARTALMA.

	Oldal
I. A párbaj előtt	5
II. A leányasszonyok	24
III. A párbaj	39
IV. Szerető szívek	54
V. Követek leszünk	74
VI. A programbeszéd	94
VII. Szeget szeggel	113

AZ EGÉSZ REGÉNY TARTALMA.

I. KÖTET.

	Oldal
I. A postakocsiban	5
II. Kié lesz a gyerek?	31
III. A kis diák	52
IV. Schwarczgelbek	77
V. Kárbavesztett uniformis	123
VI. Szerencse föl!	155

II. KÖTET.

I. Elevenen eltemetve	5
II. Az éhhalál torkában	36
III. A cél felé	53
IV. Hogyan ülték Schäferéknél karácsony estéjét?	70
V. Az ellenzék... ..	90
VI. Az örökség	111
VII. Pegonyné	133

III. KÖTET.

I. Az ellenzéki körben	5
II. Hogy bukott a kapitány?	24
III. Tamás Miklós jóslata	43
IV. Irma és Matild	60

	Oldal
V. Súlyed a hajó	83
VI. A kapitányválasztás	102
VII. Fellegek	123
VIII. A kirándulás	140
IX. A kosár	166

IV. KÖTET.

I. A párbaj előtt	5
II. A leányasszonyok	24
III. A párbaj	39
IV. Szerető szívek	54
V. Követek leszünk	74
VI. A programbeszéd	94
VII. Szeget szeggel	113

A Szent-István-Társulat kiadványai.

Fabiola, vagy a katakombák egyháza. Irta <i>Wiseman Miklós</i> . Angol eredeti után fordította <i>Haudek Ágoston</i> . Steinle Ede lovag által rajzolt képekkel. 4-rét kiadás. Füzve kor. 4.80, kötve ...	Kor.
Ugyanaz, egyszerűbb kiadásban, nyolczadrét alak. Füzve kor. 2.40, kötve ...	7.— 3.60
A megszabadított Jeruzsálem. Irta <i>Torquato T.</i> Olaszból fordította <i>Jánosi Gusztáv</i> . Két kötet. Díszes vászonkötésben vörösmetszéssel kor. 6.80, arany Metszéssel ...	7.60
Mindszenti Gedeon legújabb költeményei. Füzve kor. —.60, kötve ...	1.—
A Csendes-Oczeánon. Utazási élmények. Irta <i>May Károly</i> . Német eredeti után ford. <i>Székrenyi Lajos</i> . Kötve ...	6.—
A keresztény nő. Képekkel. Irta <i>Ruschek Antal</i> . Díszes vászonkötésben ...	3.—
Művészettörténeti korrajzok. Bevezetésül a képzőművészetek egyetemes történetébe. Irta <i>Divald Kornél</i> . I. kötet. 86 képpel. Ára füzve kor. 2.—, kötve kor. 2.40. — II. kötet. 75 képpel. Füzve kor. 2.40, kötve ...	2.80
Áhitat szárnyain. Himnuszok és vallásos költemények. Akantisz V. rajzaival. Irta <i>Bán Aladár</i> . Színes borítékba füzve ...	3.—
Az Úr Jézus szülőföldjén. Paur Géza 38 rajzával. Irta <i>Huber Lipót</i> . Színes borítékba füzve ...	3.—
Márta naplója. A női ifjúságnak ajánlja a Szent-István-Társulat. Kötve ...	2.40
Magyar drámai mesék a magyar ifjúság számára. Irta <i>Pintér Kálmán</i> . Angol félvászonköt. ...	2.—
Szent Imre herceg élete. Élet- és jellemrajz. Irta dr. <i>Karácson Imre</i> . Kötve ...	1.20

A Szent-István-Társulat kiadványai.

A MAGYAR NÉP KÖNYVTÁRA.

Eddig tíz kötet jelent meg.

Egy-egy kötet ára csinos félvászonkötésben,
színes borítékban 60 fillér.

Az I. II. III. IV. kötet tartalma :

Elbeszélések a magyar nép számára.

Irta Vincze Alajos.

Az V. kötet tartalma :

A műhelyből. Elbeszélések magyar iparosok
életéből. *Irta Bodnár Gáspár.*

A VI. kötet tartalma :

Tanulságos történetek. *Irta Kincs István.*

A VII. és VIII. kötet tartalma :

A magyar nemzet története. Elbeszéli *Bodnár G.*

A IX. és X. kötet tartalma :

A magyar föld. *Irta dr. Sziklay János.*

Mindeme könyvek megrendelhetők a
Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában

(Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28b. sz.)

Részletes könyvjegyzékkel kívánatra ingyen és bér-
mentve szolgálunk.

